

ΑΚΤΙΝΕΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ-ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ-ΓΡΑΜΜΑΤΑ-ΤΕΧΝΗ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

● ΕΠΙΣΤΡΑΤΕΥΣΗ ΠΡΟΣΕΥΧΗΣ (Γ.Β.Μ.).....	129
● ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΑΡΧΑΙΟΥΣ ΧΡΟΝΟΥΣ ΣΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΒΥΖΑΝΤΙΟ (Βασ. Κ. Σταθάκη).....	131
● ΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ ΗΜΕΡΑ... (ποίημα Γ. Βερίτη).....	134
● ΥΓΕΙΑ ΚΑΙ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΖΩΗ (Μιχ. Θ. Μηλίγκου).....	135
● ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΕΣ ΜΑΘΗΤΙΚΕΣ ΟΜΑΔΕΣ (ΧΜΟ) (Καθηγ. Εύαγ. Ι. Παπαευαγγέλου).....	141
● ΤΑ ΠΑΣΧΑΛΙΝΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ (Ε. Ν. Μόσχου).....	147
● ΜΙΑ ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΗΣ ΦΟΝΙΣΣΑΣ ΤΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗ (Ι. Α. Νικολαΐδη).....	149
● ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ: Η ΑΛΩΣΙΣ (Πανορμίτη).....	152
● ΣΧΟΛΙΑ.....	153
● ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ (Τομ. Έπικοινωνίας τής Χ.Ε.Ε.).....	156
● ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ.....	160

ΕΤΟΣ 74οv

ΜΑΪΟΣ 2011

ΑΡΙΘ. 721

ΕΥΡΩ 1,50

ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ Κ. ΣΤΑΘΑΚΗ

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΔΟΚΙΜΙΑ
Η ΕΛΛΑΔΑ ΣΤΟΝ 20όν ΑΙΩΝΑ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «Η ΔΑΜΑΣΚΟΣ»

ΑΘΗΝΑΙ 2008

AKTINES

ΟΡΓΑΝΟΝ ΤΗΣ «ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΕΝΩΣΕΩΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ»

Ἔτος 74ον

ΜΑΪΟΣ 2011

Ἀριθ. 721

ΕΠΙΣΤΡΑΤΕΥΣΗ ΠΡΟΣΕΥΧΗΣ

Ἡ Πατρίδα μας, ιδιαίτερα τίς ἡμέρες αὐτές, ἀντιμετωπίζει αὐξημένες δυσκολίες. «Ἐξωθεν μάχαι, ἔσωθεν φόβοι» (Β' Κορινθ. ζ' 5). Φίλοι καὶ σύμμαχοι καὶ «κοινοτικοὶ ἐταῖροι», παρὰ τίς μεγαλόστομες ὑποσχέσεις καὶ διακηρύξεις, παρὰ τὴν ὑποχρέωσή τους γιὰ «κοινοτικὴ ἀλληλεγγύη», συχνὰ παίζουν διπλὸ διπλωματικὸ παιχνίδι. Προτιμοῦν νὰ παραμερίζουν τὴν καθαρὴ ἀλήθεια καὶ νὰ ὑπηρετοῦν φτηνὲς σκοπιμότητες.

Ἀλλὰ οἱ «ἔσωθεν μάχες» ἀντιμετωπίζονται, ἐφ' ὅσον ὑπάρχει ἀρραγὲς ἐσωτερικὸ μέτωπο. Ἐφ' ὅσον ὑπάρχει ἐθνικὴ σύμπνοια καὶ ὁμοψυχία καὶ δέν ὑπάρχουν οἱ «ἔσωθεν φόβοι». Ἐφ' ὅσον ἐμεῖς οἱ ἴδιοι δέν ὑπονομεύουμε τὰ δίκαιά μας. Τὸ ὑπογραμμίζουμε: Ἐφ' ὅσον ὑπάρχει ἀπὸ ὅλους πίστη στὰ ἰδεώδη τῆς φυλῆς, στὶς ἀξίες καὶ στὰ ἰδανικά, ποὺ γαλοῦχησαν τὸ ἔθνος καὶ τὸ γιγάντωσαν στὶς πὶο κρίσιμες καμπὲς τῆς Ἱστορίας του, τότε καὶ οἱ πὶο ὑπουλές πλεκτάνες, διαλύονται ὡς ἰσὸς ἀράχνης.

* * *

Ὑπάρχουν τουλάχιστον γιὰ μᾶς τοὺς Ἕλληνες μερικὲς ἀδιαμφισβήτητες ἱστορικὲς ἀλήθειες. Καὶ αὐτές μᾶς

ὑπενθυμίζουν, πὼς ἡ Πατρίδα μας δέν φοβήθηκε ποτέ τοὺς ἐχθρούς της. Φοβήθηκε τοὺς φίλους της. Κινδύνευσε πὶο πολὺ ἀπὸ τὰ ἐγωπαθῆ παιδιὰ της.

Ὅλοι τὸ γνωρίζουν. Ἡ Ἑλλάδα δέν μεγαλοῦργησε μέ τὴν βοήθεια τῶν ξένων. Θριάμβευσε μέ τὴν ἐνότητα, τὴν ἀγωνιστικότητα, τὴν αὐταπάρνηση, τὸ πνεῦμα τῆς θυσίας τῶν παιδιῶν της. Μεγαλοῦργησε μέ τὴν πίστη καὶ τὴν καταφυγὴ της στὴν παντοδύναμη βοήθεια τοῦ Θεοῦ. Αὐτὸ μαρτυρεῖ ἡ παλαιὰ καὶ σύγχρονη ἱστορία μας. Αὐτὸ εἶναι τὸ μυστικὸ, χθές καὶ σήμερα, γιὰ τὴν ἐξοδο ἀπὸ τὸ κάθε ἀδιέξοδο.

Ἡ καταφυγὴ μας στὸν Θεὸ δέν εἶναι φυγὴ. Δέν εἶναι ἀδυναμία. Εἶναι δύναμη. Εἶναι ἀγωνιστικὴ καὶ ἀνυποχώρητη ἀντιμετώπιση τῶν δυσκολιῶν. Εἶναι καταφυγὴ στὸν Κύριο τῆς δικαιοσύνης, ποὺ βροντοφώνησε καὶ βροντοφωνεῖ σὲ κάθε ἐποχὴ τὸ «**δικαιοσύνην μάθετε οἱ ἐνοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς**» (Ἡσαΐα κατ' 9).

Ἡ προσευχὴ αὐτὴ, ἡ γεμάτη πίστη καὶ ἐλπίδα στὸν Θεό, γίνεται ὄχι μόνο πηγὴ δυνάμεως, ἀλλὰ καὶ νηφαλιότητος, εἰρήνης, ἐσωτερικῆς ἡρεμίας, μέσα καὶ στὶς πὶο ἰσχυρὲς θύελ-

λες. Όχι γιατί ή προσευχή είναι ήρεμιστικό ή κατευναστικό ή παυσίπονο. Όχι. Η προσευχή είναι έγρηγορη. Είναι αγώνας. Είναι πάλη. Είναι ήρεμία μέσα στην ταραχή. Ειρήνη μέσα στον πόλεμο. Γαλήνη μέσα στην τρικυμία. Άσάλευτη ή ψυχή **«έν τῷ ταράσσεσθαι τήν γήν καί μετατίθεσθαι ὄρη έν καρδίαις θαλασσών»** (Ψαλμός 45, 2).

Έτσι είδαν καί έτσι έζησαν στόν καθημερινό τους αγώνα στην προσευχή όλες οι μεγάλες ψυχές. Δέν ήσαν άτρωτοι. Δοκίμασαν ισχυρούς κλονισμούς καί λιποψυχίες. Η άποθάρρυνση δέν τούς ήταν άγνωστη. Καιροφυλακτούσε σέ κάθε τους βήμα. Είχαν όμως ένα όπλο καί ένα μυστικό: Τήν προσευχή, τήν πίστη, τήν έλπίδα στή δύναμη του Θεού. Προσεύχονταν, πίστευαν, έλπιζαν. Καί ή δύναμη αυτή τούς έκανε άκαταμάχητους. Τούς χάριζε άπερίγραπτη ειρήνη.

Μονάχα, όσοι έζησαν τήν άνεξάντλητη αυτή ισχύ μπορούν, από τήν προσωπική τους πείρα, νά διακηρύξουν μαζί μέ τόν άγιο Ιωάννη τόν Χρυσόστομο, τόν άνθρωπο αυτό τής προσευχής, τί θά πη νά στηρίζεσαι καί νά έλπίξης στόν Θεό! **«Μεγάλη τής επί τόν Κύριον έλπίδος, ή δύναμις· φρούριον άχείρωτον (άπόρρητο), τείχος άμαχον (άκαταμάχητο), συμμαχία άκαταγώνιστος, λιμήν εύδιος, όπλον άήττητον, δύναμις άμαχος καί έκ τών άπόρων εύρίσκουσα πόρον (διέξοδο στά άδιέξοδα)»**.

Μάλιστα. Τέτοια δύναμη έχει ή προσευχή γιά εκείνους, πού γνωρίζουν νά τήν χρησιμοποιοϋν. Κανένas δέν διαψεύσθηκε από όσους κατέφυγαν μέ πίστη στην προστασία του Θεού. Όσοι στηρίξαν άταλάντευτη τήν έλπίδα τους σ' Αυτόν, είδαν πάνw στά πράγματα άληθινά θαύματα.

Καί σήμερα, όσοι θέλουμε νά τό διαπιστώσουμε, δέν έχουμε παρά νά τό επιχειρήσουμε. Τό άπαιτεί άλλωστε ή κρισιμότητα τών καιρών. Νά κηρύξουμε γενική έπιστράτευση προσευχής. Καί τότε θά ανακαλύψουμε έναν άλλο κόσmo. Ένα κόσmo πού δέν περιορίζεται στά στενά πλαίσια τής κοντόθωρης ανθρώπινης λογικής, αλλά ξανοίγεται στό φώς τής πίστεως. Καί «ή λογική τής πίστεως» μάς δείχνει, πώς τήν πορεία τής Ιστορίας τελικά δέν τήν κανονίζει κανένas «πλανητάρχης», κανένas ΟΗΕ, καμμιά Ε.Ε., αλλά μόνον ό Θεός, ή έλπίδα στόν Θεό. Πέρα καί πάνw από τό προσωρινό, πού συχνά είναι ζοφερό, υπάρχει καί τό αιώνιο, πού είναι φωτεινό. Καί όπλισμένος μέ αυτή τή δύναμη, τήν δύναμη τής προσευχής, ό πιστός αντιμετωπίζει νικηφόρα τήν ζωή, τά αγωνιώδη προβλήματα καί τίς δυσκολίες.

* * *

Τό διακήρυξε έδω καί δυό χιλιάδες τόσα χρόνια, ό αρχάγγελος Γαβριήλ στην Παρθένο Μαρία καί τό είδαμε πραγματοποιούμενο στην πολυκύμαντη ιστορία του Έθνους μας: **«Ούκ άδυνατήσει παρά τῷ Θεῷ πᾶν ρήμα»** (Λουκ. α' 37). Τίποτε άδύνατο γιά τόν Θεό καί γιά τούς ανθρώπους του Θεού.

Τό έζησαν οι πρόγονοί μας. Τό επανέλαβαν στην πρώτη έθνοσυνέλευσή τους οι ήρωες του 1821: **«Κι αν οι σύμμαχοι μάς αφήσουν, ό Θεός δέν θά μάς αφήση»**. Αυτό τό μήνυμα μάς στέλνουν καί σήμερα τά κρίσιμα γεγονότα. Οι δυσκολίες θά ξεπεραστοϋν. Τά σύννεφα θά φύγουν. Ό ήλιος καί πάλι θά λάμψη. Άρκει νά λάμψη πρώτα στίς ψυχές μας ό ήλιος τής Δικαιοσύνης καί ή βεβαιότητα στην παντοδύναμη προστασία Του.

Γ.Β.Μ.

ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΑΡΧΑΙΟΥΣ ΧΡΟΝΟΥΣ ΣΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ BYZANTIO

Α'

Μετά τήν νίκη τῶν Σπαρτιατῶν στόν Πελοποννησιακόν πόλεμο καί τήν κατάλυση τῆς ἡγεμονίας τῶν Ἀθηναίων, νέες δυνάμεις ἀναφαίνονται στόν ἐλλαδικόν χῶρο, ὅπως ἐκείνη τῶν Θηβαίων, οἱ ὅποιοι σέ λίγες δεκαετίες μετά τήν νίκη τῶν Λακεδαιμονίων ἐπὶ τῶν Ἀθηναίων ἀμφισβητοῦν μέ τήν σειρά τους τήν ἡγεμονία τῶν δευτέρων καί κυριαρχοῦν καί αὐτοί γιά περιορισμένον χρόνον στόν χῶρον αὐτόν.

Καί ἡ κατάσταση αὐτή δέν διατηρήθηκε ἐπὶ πολύ, διότι ἡ ἀνερχόμενη νέα δύναμη ἀπό τόν βορρά οἱ Μακεδόνες τοῦ Φιλίππου μετά τήν νίκη τους στή μάχη τῆς Χαιρωνείας ἐπὶ τῶν Θηβαίων θά εἶναι οἱ νέοι κυρίαρχοι ἐπὶ τῶν Ἑλληνίδων πόλεων τοῦ νότου.

Ὁ διάδοχος τοῦ Φιλίππου, ὁ υἱός του Ἀλέξανδρος ἔχει μεγαλύτερες φιλοδοξίες. Ἐκστρατεύει στήν Ἀνατολή ἐπικεφαλῆς πανελλήνιας στρατιᾶς (πλήν Λακεδαιμονίων), ὡς ἐκδικητής κατὰ τῶν Περσῶν, γιά ὅσα δεινά στόν προηγούμενον Ε' π.Χ. αἰῶνα ἐπέφεραν στοὺς Ἕλληνες. Ἡ ἐκστρατεία αὐτή χαρακτηρίζεται ἀπό πλήρη στρατιωτική ἐπιτυχία μέ τίς ἀλλεπάλληλες νίκες στόν Γρανικόν ποταμόν,

στά Γαυγάμηλα στήν Ἰσσοῦ καί τήν τελική ἐπικράτηση ἐπὶ τῶν Περσῶν.

Ὁ Ἀλέξανδρος ἐκτός ἀπό δαφνοστεφῆς στρατηλάτης ὑπῆρξε καί μαθητής τοῦ μεγάλου φιλοσόφου τῆς ἀρχαιότητος τοῦ Ἀριστοτέλους, ἀνθρωπος μέ πολιτιστικές φιλοδοξίες. Παράλληλα λοιπόν μέ τοὺς κατακτητικούς του σκοποὺς ὑπῆρξε καί φορέας τοῦ ἐλληνικοῦ πνεύματος στίς χῶρες τίς ὅποιες ὑπέταξε.

Ὁ πρόωρος θάνατός του καί οἱ ἐπακολουθήσασες ἐμφύλιες διαμάχες μεταξύ τῶν διαδόχων του καί τῶν ἐπιγόνων συνετέλεσαν στήν δημιουργία νέων κρατῶν στήν ἐγγύς Ἀνατολή καί στήν Αἴγυπτο, τῶν Σελευκιδῶν στήν Συρία, τῶν Πτολεμαίων στήν Αἴγυπτο καί ἄλλων. Ἡ χρονική διάρκεια τῆς ὑπάρξεως αὐτῶν ἐκτείνεται μέχρι τήν κατάλυσή των ἀπό τοὺς Ρωμαίους, περίοδο ἱκανή γιά τήν δημιουργία πολιτισμοῦ στίς χῶρες αὐτές.

Στήν Αἴγυπτο ἀνθῆσε ἡ ἐλληνική παιδεία καί ἐπιστήμη. Γνωστή εἶναι ἡ πλούσια βιβλιοθήκη, τήν ὁποία εἶχε ἰδρύσει ὁ Πτολεμαῖος ὁ Α' ὁ Σωτήρ, ἰδρυτής τῆς δυναστείας τῶν Λαγιδῶν τοῦ βασιλείου τῆς Αἰγύπτου. Ἐκεῖ ἐργάσθηκε πλειάδα ἰατρῶν, ἀνατόμων καί φυσιολόγων, στοὺς ὁποίους ἡ ἰα-

τρική όφειλει μεταξύ τών άλλων και πολλούς ανατομικούς όρους. Έκει είχαν άκμάσει και τά μαθηματικά και ή άστρονομία μέ κορυφαίο έκπρόσωπο τόν μεγάλο άστρονόμον Κλαύδιον Πτολεμαίο τοῦ όποίου τό λεγόμενον γαιοκεντρικό σύστημα διατηρήθηκε σέ ισχύ μέχρι τόν ΙΕ΄ αιώνα για νά αντικατασταθεῖ από τόν Κοπέρνικο και τόν Κέπλερ. Έκει μέ έντολή τοῦ Πτολεμαίου Α΄ οί έβδομήκοντα Έλληνιστές Έβραίοι μετέφρασαν στήν ελληνική τά 39 πρώτα βιβλία της Παλαιάς Διαθήκης, τά λεγόμενα πρωτοκανονικά. Τά δέκα τελευταία «δευτεροκανονικά» γράφηκαν έξ άρχής στά ελληνικά, για νά μπορούν νά τά διαβάσουν οί έλληνομαθεῖς Ισραηλίτες. Έκει και μετά τήν ρωμαϊκή κατάκτηση συνεχίσθηκε ή ελληνική παράδοση και ό ελληνικός χαρακτηρας ζωής.

Ό,τι ελέχθη για τήν Αίγυπτο πολύ περισσότερον ισχύει και για τήν Μικράν Ασίαν, όπου ή φιλοσοφία και τά μαθηματικά και ή ιατρική ανέδειξαν λαμπρούς Έλληνες έκπροσώπους. Αλλά και σέ αὐτήν τήν Ρώμη ή ανώτερη κοινωνία θεωροῦσε αναγκαία τήν καλή γνώση της ελληνικής γλώσσας, τήν όποία έγραφαν και όμιλοῦσαν. Αλλά και πολλοί Λατίνοι, οί όποιοι έζησαν στήν Ανατολή είχαν μάθει ελληνικά και είναι γνωστά τά έργα πολλών Ρωμαίων συγγραφέων σέ καλή άττική διάλεκτο κατά άπομίμηση τοῦ Ξενοφώντος και Θουκυδίδη. Ό Μάρκος Αὐρήλιος έγραψε σέ άπταιστα ελληνικά «τά εἰς έαυτόν», βιβλίο, παγκοσμίως γνωστόν. Επίσης γνωστό είναι και τό βιβλίον «Άλε-

ξάνδρου Άνάβασις» τοῦ Ρωμαίου στρατηγοῦ Φλάβιου Άρριανού.

Β΄

Ακολουθεῖ στους δύο πρό Χριστοῦ αἰώνες ή κατάκτηση τών έλλαδικών πόλεων (146 π.Χ. της Κορίνθου από τόν Ρωμαίον στρατηγόν Μόμμιον) και της Μακεδονίας από τίς ρωμαϊκές λεγεῶνες. Μέ προγεφύρωμα τόν έλλαδικόν χῶρον οί Ρωμαῖοι επεκτείνουν τήν κυριαρχία των σταδιακά σέ άπαντα τά έν τῇ Ανατολῇ ελληνικά κράτη. Άν και ό ανατολικός ελληνισμός απέβαλε οὔτω κατά τήν πρώτην πρό Χριστοῦ έκατονταετηρίδα τήν πολιτικήν του ύπαρξιν, ό εθνικός βίος δέν κατεβλήθη υπό της ξενικής εκείνης δυναστείας. Άν και εἰς τά πεδία τών μαχών ήττήθη πολλάκις υπό τών ρωμαϊκών λεγεῶνων. Επί τοῦ ήθικοῦ πεδίου, της κοινωνικής ενεργείας δέν έπαυσεν αναδεικνυόμενος νικηφόρος εἰς τάς υπό τοῦ Άλεξάνδρου και τών διαδόχων αὐτοῦ έξελληνισθείσας χώρας της Μικρῆς Ασίας, της Συρίας και της Αιγύπτου. «Ό Ρωμαῖσμός οὐδέποτε εἰσέδυσσε μέχρι τών σπλάγχχνων τών λαῶν τούτων ἵνα μεταδώσει εἰς αὐτούς τήν γλώσσαν, τά ήθη, τόν χαρακτηρα αὐτοῦ. Εν τῇ Ανατολῇ μόνον ή κυβέρνησις υπῆρξε λατινική και αὐτή δέ ή κυβέρνησις έξελληνίσθη κατά τό τέλος, επί δέ τών έρειπίων τοῦ ρωμαϊκοῦ κράτους ήγέρθη έν συνεχεία κράτος έτερον, έντός τοῦ όποίου πάντες νόμοι, άρχοντες βασιλεῖς και κατά τό πλείστον υπῆκοοι τήν ελληνικήν εἰσέλουν γλῶσσαν

Αὕτη δέ τοῦ ἑλληνισμοῦ ἡ ἀναβίωσις συνέβη πρό πάντων, διότι ὁ μετ' ὀλίγον προκύψας εἰς μέσον χριστιανισμός ἐταύτισεν τήν πορείαν αὐτοῦ μέ τόν ἑλληνισμόν, καθ' ὅλην τήν Ἀνατολήν, ὅπερ πάλιν κυρίως ὀφείλεται καί εἰς τό μέγα γεγονός τῆς κατά τήν Ἀνατολήν διαδόσεως τοῦ ἑλληνισμοῦ. Διά τῶν κτισμάτων καί τῶν θεσμοθετημάτων τῶν διαδόχων τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου ἐπεκράτησε ἡ γλώσσα ἡ ἑλληνική τῆς κυβερνήσεως, τῶν γραμμάτων τοῦ ἐμπορίου, ὅλων ἐν γένει τῶν ὑψηλοτέρων καί εὐγενεστέρων κοινωνικῶν σχέσεων, ὥστε παρεσκευάσθη τοιοῦτοτρόπως τό ὄργανον μεθ' οὗ μετ' οὐ πολύ ἐκηρύχθη τό Εὐαγγέλιον, ἔγραψαν καί ἐλάλησαν οἱ Ἀποστολοι καί οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, ἐνομοθέτησαν αἱ Οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι, τό ὄργανον ἐν ἐνὶ λόγῳ, δι' οὗ ἀπεκαλύφθη ἡ ρημηνεύθη καί συντετάγη εἰς κανόνας τό θεόδοτον χριστιανικόν θρησκειῶμα»^(*).

Γ'

Ἐνῷ δέ ὁ ἑλληνισμός κατέτριβεν ἐντεῦθεν τοῦ Αἰγαίου πελάγους μέ ἐξασθενημένας δυνάμεις εἰς ἀσκόπους ἐμφυλίους πολέμους καί ἐν τέλει ὑποκύψας εἰς τήν ρωμαϊκὴν κυριαρχίαν περιέπιπε δέ εἰς παντελῆ σχεδόν πολιτικὴν καί ἠθικὴν νέκρωσιν, ἐκεῖθεν τοῦ Αἰγαίου ἐν τῇ Ἀνατολῇ ἐξηκολούθη ἀγωνιζόμενος τόν καλὸν ἀγῶνα τῆς διαδόσεως καί ἐνισχύσεως αὐτοῦ.

(*) Κωνσταντίνου Παπαρηγόπουλου: Ἱστορία τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους, Τόμος 3 σελ. 314, ἐκδοαὶς 8η).

Οἱ ἄρχοντες αὐτοῦ δὲν ἦσαν βεβαίως οὐδέ ἐκεῖ χρηστότεροι τῶν ἐνταῦθα ἀρχόντων καί ἡ ἐξωτερικὴ τῶν πολιτικῇ δὲν ἦτο ἐπιτηδαιτέρα καί εὐτυχέστερα. Ὁμολογοῦμεν ἐξ ἐναντίας ὅτι οἱ βασιλεῖς τῆς Αἰγύπτου, τῆς Συρίας, τῆς Περγάμου, τῆς Βιθυνίας οἱ πλεῖστοι τουλάχιστον εἶχον περιέλθει εἰς τόν ἔσχατον βαθμόν ἐξαχρειώσεως. Ἀλλὰ ὁ πολυπληθέστερος ἑλληνισμός διέσωζε σημάδια τινὰ ζωῆς καί ἐνεργείας, ἐπέμενε ἀναμορφώνοντας τὰς ἰθαγενεῖς φυλάς. Ὁ ἑλληνισμός οὗτος δὲν ἐπεκράτησεν ἐν τούτοις ἐν τῇ Ἀνατολῇ ἄνευ πολλῆς ἐπιχωρίου ἀντιδράσεως, ἥτις μηδέποτε παύσασα ἀπέβη ἰδίως ἀξιοσημεῖωτος περὶ τοὺς χρόνους καθ' οὓς ἡ ἐνταῦθα Ἑλλάς ὑπέκυπτεν εἰς τήν ρωμαϊκὴν κυριαρχίαν ἥτοι περὶ τὰ μέσα τῆς δευτέρας, π.χ. ἑκατονταετηρίδος».

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἱστορικὴ ἀποτίμηση τῶν γεγονότων τῆς περιόδου αὐτῆς μεταξὺ τῶν ἄλλων «ἀμφισβήτησεων» εἶναι καί ἐκεῖνη πού θέτει τό ἐρώτημα: Ὡς ποιὸ σημεῖο τό Βυζάντιο εἶναι ἑλληνικόν; Τό δύσκολο αὐτό ἱστορικὸ πρόβλημα ἀπασχόλησε πολὺ τὴν διεθνικὴ ἐπιστήμη καί συχνά ἔδωσε ἀφορμὴ νά ἐκδηλωθοῦν μεροληψίαι καί ἐμπάθειαι, πού δὲν τίς περίμενε κανεὶς σέ τέτοιαι συζητήσεις. Τό λιγότερο ὥστόσο, πού μπορεῖ νά πεῖ, δίχως νά χαρακτηρισθεῖ ὑπερβολικός, εἶναι πὼς ἡ ἐπικράτηση τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας προϋποθέτει ἀναμφισβήτητα τὴν κοινωνικὴ καί πνευματικὴ ὑπεροχὴ τοῦ ἑλληνικοῦ στοιχείου. Δὲν μπορεῖ νά εἶναι τυχαῖο γεγονός ὅτι ἡ Αὐτοκρατορία ὁ-

ταν έπαψε νά χρησιμοποιεῖ τήν λατινική, υἱοθέτησε τήν ἑλληνική καί ὄχι τή σλαβική, τήν ἄρμενική, τήν ἄραβική ἢ ὅποιαδήποτε ἄλλη γλώσσα ὠμιλεῖτο στά ἐδάφη τῆς πολυεθνικῆς αὐτῆς κοινωνίας.

Τό γεγονός αὐτό πρέπει νά σημαίνει ὅτι ἡ ἑλληνόγλωσση κοινωνία ἦταν ἡ πλέον καλλιιεργημένη καί πιό ἰσχυρή, ὅτι ἀπό αὐτήν προήρχοντο τά περισσότερα στελέχη σέ ὅλους τοὺς τομεῖς τοῦ κοινου πολιτισμοῦ, ὅτι ἀσκοῦσε μιὰ γενική ἐπίδραση ἀναμφισβήτητη καί εἶχαν τό κοινωνικό πρότυπο, τό ὅποιο τά ἄλλα στοιχεῖα προσπαθοῦσαν νά μιμηθοῦν. Τό πιθανότερο εἶναι ὁ ἀλλόγλωσσος καί ἀλλόφυλος «Ρωμαῖος», ὅταν ἄρχιζε νά ἔχει κοινωνικές φιλοδοξίες, πᾶσχιζε νά γίνει ἑλληνόφωνος καί νά ἀφομοιωθεῖ, ὅσο τό δυνατόν περισ-

σότερο, μέ τά ἑλληνόγλωσσα στοιχεῖα, γιατί αὐτό ἦταν χρίσμα τῆς κοινωνικῆς προαγωγῆς. Ἀπορροφοῦσε ἔτσι ὁ Ἑλληνισμός καινούργιες δυνάμεις καί μεγάλωνε τόν κύκλο τῆς ἀκτινοβολίας του.

Ἐνοπλη ἀντίσταση καί ἐπανάσταση τῶν Ἑλλήνων κατά τῆς ρωμαϊκῆς κυριαρχίας δέν ἀναφέρει ἡ ἱστορία, ὅπως ἐκείνη τοῦ ἔτους 1821 τῶν Ἑλλήνων βραγιάδων κατά τῆς ὀθωμανικῆς τυραννίας.

Ὁ ἐξελληνισμός καί ἡ αὐτονομία τοῦ ἀνατολικοῦ τμήματος τῆς ἄλλοτε κραταιᾶς καί ἐνοποιημένης ρωμαϊκῆς αὐτοκρατίας, μετά τήν κατάρρευση τοῦ δυτικοῦ τμήματος αὐτῆς καί τήν ὑποταγήν του εἰς τά γερμανικά φύλα συνετελέσθησαν ἐξελικτικά μέ τήν πάροdon τοῦ χρόνου καί ὑπό εἰρηνικές κατά τό πλεῖστον συνθήκες λόγω τῶν ἀρετῶν καί τῆς πνευματικῆς ὑπεροχῆς τοῦ ἑλληνικοῦ στοιχείου.

ΒΑΣΙΛ. Κ. ΣΤΑΘΑΚΗΣ

(*) Κωνσταντίνου Παπαρρηγόπουλου: Ἱστορία τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους, Τόμος 3 σελ. 307, ἐκδοσίς 8η).

ΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ ΗΜΕΡΑ...

Ποιά μέρα ἔχει τή χάρη σου, ὦ ἡμερῶν καμάρι,
ποιά ἐορτή τή δόξα σου, ποιά τή δική σου χάρη;
Παντοῦ σκορπᾶς σύ τή χαρά, παντοῦ τήν εὐθυμία,
ἡμέρα ἀναστάσεως καί ἐορτῶν κυρία.
Παντοῦ τραγοῦδια καί χαρά καί εὐτυχία φέρνεις,
μαζί μέ τόν Θεάνθρωπον κι ἐμᾶς στά ὕψη παίρνεις.
Χριστός Ἀνέστη ἐκ νεκρῶν, μελωδικά μᾶς ψάλλεις
καί μ' εὐωδιές λιβανωτοῦ, μόσκου, μᾶς περιβάλλεις.
Ποιά μέρα ἢ ποιά ἐορτή ἔχει τήν ὁμορφιά σου,
τά ἄφθαστα τά κάλλη σου, τή χάρη τή δικιά σου;

Γ. ΒΕΡΙΤΗΣ

ΥΓΕΙΑ ΚΑΙ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΖΩΗ

«Νά ἀγαπάμε τήν ὁμορφιά τῆς Ἐπιστήμης,
μά καί τήν ὁμορφιά τοῦ Θεοῦ».

Alexis Carrel

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγούμενου τεύχους)

Β'

Ἀνέκαθεν, πιό ἐντυπωσιακά ὅμως στίς μέρες μας, ἐπαληθεύεται τό Γραφικό ρητό «ὁ ἀμαρτάνων ἔναντι τοῦ ποιήσαντο αὐτόν ἐμπέσοι εἰς χεῖρας ἱατροῦ» (Σοφ. Σειράχ, λη' 15). Κάθε τόσο διαβάζουμε στόν ἐλληνικό καί ξένο τύπο (τό μή θρησκευτικό) γιά νοσήματα καί νοσηρές ἐκδηλώσεις, πού ἔχουν σχέση μέ τήν κατάρρευση τῶν ἠθικῶν ἀξιῶν, μέ τόν ἀπερίσκεπτο καί ἀνεύθυνο τρόπο τῆς καθημερινῆς ζωῆς, μέ τήν φανερά ἀμαρτωλή συμπεριφορά τῶν ἀνθρώπων.

Τρία, πολύ τυπικά, παραδείγματα τοῦ βίου μποροῦν νά μᾶς πείσουν ἀπολύτως γιά «τοῦ λόγου τό ἀσφαλές».

1. Ἡ ἀχαλίνωτη καί «διστραμμένη» χρήση τῆς σεξουαλικότητος, ἀπό τό σύγχρονο ἄνθρωπο, κατέληξε στή «μάστιγα τοῦ αἰῶνα» τό γνωστό AIDS (Ἑίτζ). Οἱ εἰδικοί λογαριάζουν ὅτι, μέ τό κλείσιμο τοῦ 1991, πάνω ἀπό 1 ἑκατομμύριο θάνατοι προξενήθηκαν ἀπό τή νόσο αὐτή.

2. Ἡ καλλιέργεια τῆς φιλοσοφίας τοῦ μηδενισμοῦ καί ἡ συστηματική ὑποβάθμιση ἰδανικῶν καί ἠθικῶν ἀξιῶν ἔγιναν ἀφορμή ὥστε ἡ ψυχὴ τῶν ἀνθρώπων, μάλιστα τῶν νέων, νά μείνει κενή, κούφια, μέ ἀποτέλεσμα τήν ἀπογοήτευση καί τήν κατάθλιψη, πού ὀδήγησαν στή χρήση ναρκωτικῶν καί στήν αὐτοκτονία. Πολύ ἀνησυχητικό τό φαινόμενο, παγκοσμίως. Προοδευτικά αὐξανόμενο στή χώρα μας καί σέ ὅλες τίς τάξεις τοῦ λαοῦ μας.

3. Ἡ σημερινή λαίμαργη καί ἀνεξέλεγκτη διατροφή μας, ἡ ἀποξένωση μας ἀπό τήν ἐλληνική, παραδοσιακή, λιτή διατροφή, ἡ περιφρόνηση τῶν θρησκευτικῶν κανόνων τῆς περιοδικῆς νηστείας, δέν εἶναι ἄμοιρες τῆς αὐξήσεως, κατά 30%, τῶν καρδιαγγειακῶν παθήσεων καί, κατά 15%, τοῦ καρκίνου, τά τελευταῖα τριάντα χρόνια στή χώρα μας (ἀνακοινώσεις τοῦ Διεθνοῦς Συνεδρίου «Κλινικῆς Διατροφῆς καί Ἐπιδημιολογίας Νοσημάτων Διατροφῆς», Κρήτη, 1989). Καί τά τρία πιό πάνω παραδείγματα εἶναι πολύ ἀποδεικτικά τῆς σχέσεως

νόσου και «ύλοζωϊστικού» τρόπου ζωής.

Μετά τό δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο, παρά τήν άνοδο τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου, παρατηρεῖται αὔξησις τῆς κατά κεφαλὴν νοσήσεως. Ὁ ἄνθρωπος, γεμᾶτος ὑλικά ἀγαθά καί ἀπολαυστική ζωὴ (μιλοῦν γιά «κορεσμό εὐημερίας»), ἀρρωσταίνει περισσότερο καί σωματικά καί ψυχικά.

Στήν ἐποχὴ μας πού ἡ εὐμάρεια ἀνῆκει σέ ὅλους, σχεδόν, τοὺς ἀνθρώπους τῆς Δυτικῆς κοινωνίας, γίνεται λόγος γιά περισσότερη δυστυχία τῆς ἀνθρώπινης ὑπάρξεως. Ἡ ἐπιστήμη καί ἡ τεχνολογία, μόνες τους, δέν μποροῦν νά μᾶς ἀπαλλάξουν ἀπό τή νεύρωση, τό ἄγχος, τήν κατάθλιψη, τή μοναξιά, τό ψυχικό κενό, τήν ἀδιανοητικότητα γιά τό συνάνθρωπο, παρ' ὅλον ὅτι προσπαθοῦν νά μᾶς πείσουν γιά τήν «παντοδυναμία» τους, γιά ὅλα τά θέματα τοῦ ἀνθρώπου.

Πλανᾶται, λοιπόν, ἓνα «γιατί», ἀφοῦ τόση ἐπιστημονική, τεχνολογική, κοινωνική, οἰκονομική πρόοδος, ἡ ὑγεία τοῦ σύγχρονου ἀνθρώπου κλονίζεται; Ἡ φυσική ἀπάντησις εἶναι ἡ ἑξῆς: **Διότι** ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος ἀποπνευματοποιήθηκε.

Ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος μοιάζει μέ ἔφηβο οἰηματία, ἀμφισβητία καί ἀρνητὴ κάθε ἀξίας πνευματικῆς καί ἠθικῆς. Γι' αὐτό τό λόγο καί στό θέμα τῆς ὑγείας, ἀτομικῆς, δημόσιας, κοινωνικῆς, δέν μπορεῖ νά συλλάβει τή βαθύτερη σημασία της, τήν ἀξία της, τοὺς νόμους καί τοὺς κανόνες της. Ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος δέν κατανοεῖ τήν ἀνάγκη ὑποχρεωτικῶν περιορι-

σμῶν στή ζωὴ. Ἔτσι φτάσαμε νά βλέπουμε καί νά ζοῦμε μέ ἄτομα καί ομάδες πού ἀποδέχτηκαν νά βιώνουν ὅ,τι ἀφύσικο, ὅ,τι ἀντιβιολογικό, ὅ,τι ἀντικοινωνικό, ἐν ὀνόματι τῆς ἱκανοποιήσεως, τοῦ ἡδονισμοῦ, τῆς ἀπολαύσεως, τῆς «ἐλευθερίας».

Πολύ γρήγορα, ὅμως, φάνηκαν τά ἀποτελέσματα αὐτῆς τῆς νοοτροπίας τοῦ σύγχρονου, «προοδευτικοῦ» ἀνθρώπου. Ἡ καθημερινὴ τραγικὴ πραγματικότητα, παγκοσμίως, ἀποδεικνύει, συνεχῶς, ὅτι ἡ ζωὴ χωρὶς φραγμούς, χωρὶς ἠθικὲς ἀξίες, χωρὶς τό πνεῦμα, ὁδηγεῖ **σταθερά** πρὸς τὸν ψυχοσωματικό καί κοινωνικό ἐκφυλισμό τοῦ ἀνθρώπου. Στὴ βιοϊατρικὴ εἶναι παρατηρημένο ὅτι, ἡ περιφρόνησις ἢ ἡ παραβίασις τῆς φύσεως, τιμωρεῖται μέ «ἐκδίκηση» ἀπὸ τήν ἴδια τὴ φύση. Τέτοιες διαπιστώσεις ἀποτελοῦν θέματα συνεδρίων, συζητήσεων καί δημοσιεύσεων, μέσα ἀπὸ τά ὁποῖα ἐπισημαίνεται ἡ εὐθύνη τοῦ ἀτόμου γιά σωστό τρόπο ζωῆς, γιά σεβασμό τῆς ὑγείας.

Δέν χρειάζεται ἰδιαίτερα ὀξὺς νοῦς γιά νά καταλάβει καθένας μας ὅτι, ἄτομο πού ζῇ ὑγιεινά, φυσιολογικά καί μέσα στὰ πλαίσια ψυχοπνευματικῆς ἰσορροπίας, αὐτό τό ἄτομο εἶναι πού διακρίνει τοὺς κινδύνους ἀπὸ μιὰ ὑλοζωιστικὴ νοοτροπία καί κακὴ συμπεριφορὰ ζωῆς. Τό ἄτομο πού σέβεται τὸν ἑαυτό του καί τοὺς ἄλλους, τιμᾷ τό σῶμα του, ἀναγνωρίζοντάς το ὡς «ναόν τοῦ ἁγίου πνεύματος». Τό ἄτομο πού κάνει «πνευματικὴ ζωὴ» ἔχει τὴ δυνατότητα νά ξεχωρίζει, στίς ἐκδηλώσεις καί στίς ἀνάγκες τῆς ζωῆς του, τί εἶναι **ἀπαράτητο**,

ποιό είναι τό **μέτρον**, τί είναι **βλαπτικό**, τί είναι **παράλογο**, και έτσι προστατεύει την υγεία.

Θά αναφερθῶ, ένδεικτικά, σέ κάποιες έκτροπές συμπεριφορᾶς τῆς ζωῆς τοῦ συγχρόνου ἀνθρώπου, γιά νά δοῦμε ὅτι, ἀπέναντί τους εἶναι **διαφορετική** ἡ στάση τῶν ἀτόμων μέ πνευματική ἀντίληψη ζωῆς, ἀπό τή στάση τῶν ἀτόμων, τά ὅποια ζοῦν ἀμοραλιστικά. Συγκεκριμένα ἀναφέρονται στήν πολυφαγία, στήν κατάχρηση οἶνοπνευματωδῶν, στή χρήση καπνοῦ, στή χρήση ναρκωτικῶν, στήν ὑπερσεξουαλικότητα καί «ἀφύσικη» βίωσή της, στίς ἀμβλώσεις, στή φαρμακευτική ἀντισύλληψη, στή σύναψη γάμου μεταξύ συγγενῶν ἐξ αἵματος, στήν τολμηρή ὁδήγηση τοῦ τροχοῦ, στήν ἀντικοινωνική συμπεριφορά κ.ἄ. Πρόκειται γιά καταστάσεις πού ἐπιδροῦν βλαπτικά στήν ἀτομική καί κοινωνική Ὑγεία. Ὅσο πιά **πνευματικά** ἀντιμετωπίζει καθένας τή ζωή του, τόσο πιά δύσκολα πέφτει στό λάθος νά δεχτεῖ τίς έκτροπές αὐτές.

Ὁ Niedermeyer, γιαντρός καί θεολόγος, στό βιβλίό του «Ποιμαντική Ἰατρική» τονίζει πῶς οὔτε ἓνα στοιχεῖο πού εἶναι καλό ἀπό πλευρᾶς ἠθικῆς, μπορεῖ νά γίνει κακό ἀπό πλευρᾶς υγείας. Ἐνα ἀπόφθεγμα πού εἰπώθηκε, πρὶν πολλὰ χρόνια, καί τό ὅποιο σήμερα ἐπιβεβαιώνεται περίτρανα. Ἴσα-ἴσα ἡ ἠθική καί πνευματική ζωὴ συμβαδίζει μέ τήν **καλύτερη υγεία**. Ἡ ζωὴ χωρὶς ἠθική καί πνευματική θωράκιση ἐκθέτει τήν υγεία σέ κίνδυνο.

Ἡ ἐποχή μας, δυστυχῶς, κατά τόν πιά τραγικό τρόπο, ἐπιβεβαιώνει πῶς κάθε παράβαση ἠθικῆς «λαμβάνει ἓν δικον μισθαποδοσίαν», κάθε ἀντιβιολογική συμπεριφορὰ ζωῆς «τιμωρεῖται». Ἡ συγγένεια φανερῆς καί ἀφανοῦς **ἁμαρτίας** (διαταραχῆς σχέσεως μέ τό Θεό) πρὸς τήν κατάσταση τῆς υγείας εἶναι ὁλοφάνερη. «Τά ὀψώνια τῆς ἁμαρτίας θάνατος» καί ὄχι μόνο πνευματικός, ἀλλά καί βιολογικός-σωματικός.

Τό θλιβερό μοντέλο τοῦ ἀνθρώπου χωρὶς Θεό, τοῦ περήφανου ὁπαδοῦ τῆς «ἠθικῆς ἀνηθικότητος», τό ζοῦμε δίπλα μας, συγκλονιστικό σέ ἀριθμό ἀτόμων. Ἡ ἀρνητική σχέση μέ τό Θεό, «ἓνα εἶδος θρησκείας» (Α. Camus), δημιουργεῖ στόν ἄνθρωπο μιά συμπεριφορὰ, πού ὁδηγεῖ στήν ἀπώλεια τῆς υγείας ἀτόμου καί κοινότητος.

Κι ἐνῶ ὅλοι μας τά βλέπουμε τά γεγονότα, τά διαβάζουμε καί τά ἀναγνωρίζουμε ὡς ἀποτελέσματα ὑλοζωισμού, οἱ περισσότεροι ἐξακολουθοῦμε νά μένουμε «σκλάβοι στῆς ὕλης τῆς γητείας». Ἐξακολουθοῦμε νά ἀρροσταῖνουμε... θεληματικά, μέ τόν τρόπο τῆς ζωῆς μας, ἀλλά ζητοῦμε εὐθύνες καί λύσεις ἀπό τοὺς ἄλλους (πολιτεία, κοινωνία), ἀποποιούμενοι τήν **προσωπική** μας εὐθύνη γιά τήν μὴ καλή υγεία μας.

* * *

Ὑστερα ἀπό ὅσα παρουσιάστηκαν περιληπτικά, φυσικό εἶναι νά γεννηθεῖ ἓνα ἐρώτημα: ὁ ἄνθρωπος πού ζῇ πνευματικά, πού «λογαριάζει» τό Θεό σέ ὅλες τίς λεπτομέρειες τῆς ζωῆς,

παύει νά ἔχει τό ἐνδεχόμενο βλάβης τῆς υγείας του;

Ἡ ἀπάντηση πού βγαίνει ἀβίαστα καί δίνεται μέ βεβαιότητα εἶναι ὅτι, **ὁ ἄνθρωπος πού πιστεύει στό Θεό καί ζῇ πνευματικά προστατεύεται ἀπό ὅλες τίς νοσηρές διαταραχές γιά τίς ὁποῖες εὐθύνεται ἡ ἀφύσικη, ἀντιβιολογική, ἄτακτη καί γενικῶς «περίεργη» ἀτομική ζωή.** Δηλαδή μιὰ ζωή πού θεληματικά ἀγνοεῖ τόν αὐτοσεβασμό καί τό σεβασμό πρὸς τόν συνάνθρωπο, μιὰ ζωή πού δέν ἀναγνωρίζει τόν ἄνθρωπο σάν «ὀλότητα», ἀλλά τόν θέλει μόνο σάρκα ἐλευθέρας χρήσεως ἢ οἰκονομική μονάδα.

Ὁ πνευματικός ἄνθρωπος, πιστεύοντας στίς ἀξίες τῆς ζωῆς, καλλιιεργεῖ τίς ἠθικές ἐπιταγές, ὑπακούει στίς ἐντολές τοῦ Θεοῦ καί θεωρεῖ ἱερό καθήκον του νά τηρεῖ καί τίς ἐπιταγές τῆς συγχρόνου Ὑγιεινῆς. Ὁ ἄνθρωπος πού καλλιεργεῖ μέσα του τήν ἀξία «ἅγιο», ἀσφαλῶς, ἔχει τίς περισσότερες δυνατότητες ψυχικῆς ἀταραξίας, διανοητικῆς ἰσορροπίας, πνευματικῆς δυνάμεως, στοιχεῖα τὰ ὁποῖα εἶναι παράγοντες προαγωγῆς τῆς υγείας.

Ὁ πνευματικός ἄνθρωπος, ἐπίσης, στήν ὅλη του συμπεριφορά, προσπαθεῖ νά ἐφαρμόζει τήν ἀρετὴ τῆς ἀγάπης, αὐτῆς τῆς ἰδιαίτουσας ἀνάγκης τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως. Χωρὶα ἀγάπη **πρὸς καί ἀπὸ** τό διπλανό σου, εἶσαι ἄρρωστος, κυριολεκτικά.

Ἐρευνες Πανεπιστημίων τῶν ΗΠΑ διαπίστωσαν θετική συσχέτιση τῆς ἐμπρακτοῦς ἀγάπης (ἀγαθοεργίες, στοργή σέ ἄρρώστους, ἠλικιωμένους, ὀρφανά,

διάθεση συμφιλώσεως) πρὸς καλύτερη υγεία καί αὐξημένο προσδόκιμο ἐπιβιώσεως (μακροβιότητα). Ἀπὸ τοὺς ἐρευνητές πιστεύεται ὅτι, τό στοιχεῖο τῆς ἀγάπης ἐπιδρᾷ εὐμενῶς στήν υγεία, αὐξάνοντας τήν ἄμυνα τοῦ ἀνοσοποιητικοῦ συστήματος καί τὴ ζωτικότητα τοῦ κυκλοφορικοῦ.

Σύγχρονος Ἀμερικανὸς χειρουργός, ὁ B. Siegel, ὁ ὁποῖος ἀσχολεῖται μέ ἀποκατάσταση καρκινοπαθῶν, γράφει ὅτι: «ἀγάπη χωρὶς ὄρια εἶναι τό πιό δυνατὸ ἐρέθισμα τοῦ ἀνοσοποιητικοῦ συστήματος»⁽⁶⁾. Ἡ ἀγάπη, καθ' ἑαυτήν, εἶναι **ἱαματική**. Βρισκόμαστε, λοιπόν, στήν ἐποχὴ ὅπου «ἡ Ἰατρικὴ καί ἡ Ψυχολογία ἀναλαμβάνουν νά ὑποδείξουν στόν κόσμο ὅτι ἡ ἀγάπη ἀποτελεῖ τήν πεμπτουσία τῆς ζωῆς» (Π. Μποζώνης). Ὁ Χριστὸς ἔταξε τήν ἀγάπη γιά καταλύτῃ τῆς ζωῆς (Γ. Μερρίκας).

Ἡ ἀληθινὴ, ὅμως, ἀγάπη, ἡ ἀγάπη χωρὶς διακρίσεις, ἡ «Χριστιανικὴ ἀγάπη», προϋποθέτει πρῶτα τὴν ἀφιέρωσή της στό Θεό. Οἱ «δύο ἀγάπες», στό Θεό καί τό συνάνθρωπο, προσφέρουν τήν κοινωνικὴ εὐεξία, τρίτο χαρακτηριστικὸ τῆς **υγείας**. Κοινωνικὴ εὐεξία πού νοεῖται, ὅμως, χωρὶς νομικοὺς καί πολιτικοὺς ἐξαναγκασμούς, χωρὶς «διατάξεις». Κοινωνικὴ εὐεξία μέ διανθρώπινες σχέσεις πού ἔχουν «συνεκτικὴ οὐσία» τό Θεό. Διαπροσωπικὲς σχέσεις οἱ ὁποῖες στηρίζονται σέ ὀρθολογικὲς οὐμανιστικὲς ἀντιλήψεις, δέν κρατοῦν γερά καί δέν

(6) B. Siegel: «Love, Medicine and Miracles», Harper and Row, Publishers, N.Y., 1990.

κρατοῦν γιά πολύ. Ἀμφιβάλλει κα-
νεῖς;...

Εἶναι πάρα πολλά τά στοιχεῖα, μέ-
σα ἀπό τήν καθημερινότητα τῆς ζωῆς,
ἀτόμων καί κοινωνικοῦ συνόλου, πού
ἐρχονται νά τονίσουν τή σημασία τοῦ
πνεύματος στήν καθόλου ὑγεία μας.

Τό περιοδικό «American Scholar», σέ
ἄρθρο του μέ τίτλο «θρησκεία καί
Ἵγεία» ἔγραψε τά ἑξῆς: «Δέν μπο-
ροῦμε νά χρησιμοποιήσουμε τή θρη-
σκεία γιά νά ἐπιτύχουμε τήν ὑγεία.
Ἀλλά ὅσο περισσότερο κατανοήσουμε
ὅτι ἡ στάση μας, οἱ ἀξίες μας καί ἡ
ἀντιμετώπιση τῆς ζωῆς ἐπηρεάζουν
τήν ὑγεία μας, τόσο βαθύτερα θά ἀν-
τιληφθοῦμε πώς χωρίς θρησκεία ἡ ὑ-
γεία θά εἶναι, τουλάχιστον, ἀτελής».

Συμπερασματικά, λοιπόν, μποροῦμε
νά ποῦμε ὅτι, **κανόνες ὑγιεινῆς καί
τρόπος ζωῆς σύμφωνα μέ τίς ὑπο-
δείξεις τῆς ἱατρικῆς ἐπιστήμης σή-
μερα, καθώς καί ἠθικές ἐπιταγές
σύμφωνα μέ ὅσα διδάσκει ἡ θρη-
σκεία μας**, μαζί καί τά δύο αὐτά
«μέσα», παρέχουν τή δυνατότητα νά
κρατοῦμε στέρεα τή λειτουργία τοῦ
σώματος, νά τροφοδοτοῦμε στέρεα τίς
ψυχικές μας διεργασίες, νά δυναμώ-
νουμε τό πνεῦμα μας, νά συμβιώνου-
με ἁρμονικά μέ τούς διπλανούς μας
καί ἔτσι νά αἰσθανόμαστε **ἀληθινά
ὑγιεῖς**. «Δέν εἶναι δυνατόν, ἔλεγε ὁ
Α. Carrel, νά ὑπάρξει ἄλλος πετυχημέ-
νος δρόμος γιά τήν ἀντιμετώπιση κά-
θε ζητήματος πού ἀφορᾷ τόν ἄνθρω-
πο, παρᾷ ἐκεῖνος ὁ δρόμος πού ὀδη-
γεῖ ἰσότιμα στήν ἐξασφάλιση τῶν σω-
ματικῶν ἀπαιτήσεων καί τῶν πνευμα-
τικῶν ἀναγκῶν».

Ἡ ἐπιστράτευση πνευματικῶν καί
ψυχικῶν δυνάμεων ἐνισχύει, σίγουρα,
τήν καθόλου ὑγεία καί προλαμβάνει
τήν ποικίλη νόσηση.

* * *

Πρῖν κλείσουμε τό θέμα μας, εἶναι
ἀνάγκη νά διευκρινίσουμε τόν ὅρο
«**πνευματική ζωή**» ἢ ἀλλοιῶς θρη-
σκευτική ζωή.

Ὅταν μιλοῦμε γιά πνευματική ζωή
δέν ἐννοοῦμε ἓνα τυπικό θρησκευτικό
βίωμα ἢ ἓνα ἐπιφανειακό σύνδεσμο
μέ τή ζωή τῆς Ἐκκλησίας. Δέν ἐννο-
οῦμε «τή γνωστή ἄρρωστη μυστικο-
πάθεια, τήν ἄκαρπη θρησκευτικότη-
τα». Δέν ἐννοοῦμε μιᾶ «κροῦστα» ὡ-
ραίων ἐξωτερικῶν καί τυπικιστικῶν
ἐκδηλώσεων τῆς πίστεως καί τῆς λα-
τρείας.

Γνήσια πνευματική ζωή εἶναι ἡ
θρεπτική «γέμιση», πού ἐκφράζει τήν
«Πίστη ὡς βίωμα» καί κάνει «χρησιν
τῆς εὐσεβείας» μέ συνεπῆ χριστοκεν-
τρική ζωή, ζωντανή καί σύγχρονη.
Εἶναι «ἡ ζωή πού ἐκδηλώνεται μέ τήν
ἐσωτερική εἰρήνη, μέ τήν ἔκφραση τῆς
δικαιοσύνης, τή λαμπρότητα τῆς ἀ-
γνότητος, τή συνεχή κινητοποίηση τῶν
πνευματικῶν δυνάμεων, τή συνεχή ἄ-
σκησι γιά τελειότητα» (Α. Τσιριντά-
νης).

Μιά τέτοια **πνευματική ζωή**, γεμά-
τη ἀπό τήν ψυχική ὁμορφιά, τήν ἐ-
σωτερική γαλήνη καί χαρά, τήν συ-
ναισθηματική ἀσφάλεια καί ἁρμονία,
τήν εἰλικρίνεια καί τή συνέπεια στήν
πρακτική τῆς ζωῆς, προσφέρει, ἐκατό
τοῖς ἐκατό, τήν ἀληθινή ὑγεία καί
συγχρόνως δίνει, σέ ὅλους μας, τό
ἰσχυρό ἐπιχείρημα ἐναντίον τῆς ἀπό-

ψεως, ότι ή «θηρησκεία μπορεί νά θέσει σέ κίνδυνο τήν υγεία».

Αίῶνες τώρα περιμένουμε νά δοῦμε τά νοσηλευτικά ιδρύματα καί τά σωφρονιστικά καταστήματα, πού γεμίζουν από «καταπιεσμένους» καί «πάσχοντας»... λόγω πνευματικῆς ζωῆς! Ἀντίθετα, γέμισε ή κοινωνία όλόκληρη από τήν ποικίλη ἀρρώστεια καί τούς θανάτους, πού ἔχουν αἰτία τή ζωή τῶν «ἀδεσμεύτων» από φραγμούς: φυσικούς, κοινωνικούς, ἠθικούς, πνευματικούς. Εἶναι καιρός νά σοβαρευτοῦμε καί νά δοῦμε τήν ἀλήθεια.

Βέβαια, «μιά φυσική ζωή πνευματοποιημένη καί μιᾶ πνευματικότης ἐνσαρκωμένη» θέλουν ἀγῶνα διαρκῆ, ἀπαιτοῦν θυσίες. Δέν εἶναι καθόλου εὐκόλο νά πετύχεις τήν πνευματικότητα στή φυσική σου ζωή καί τή φυσικότητα στήν πνευματική σου ζωή. Ὅταν ὁμως διαπιστώσεις, μόνος σου, ὅτι ή **πνευματική ζωή** προσφέ-

ρει τή δυνατότητα προστασίας καί βελτιώσεως τῆς **υγείας** καί προλήψεως τῆς ἀρρώστειας, τότε ἀξίζει νά τή ζήσεις, μέ ὅση προσπάθεια χρειάζεται. Κι ἀφοῦ «ή πρόληψη εἶναι ή σύγχρονος λεωφόρος τῆς υγείας» (Γ. Μερίκας), τότε ή **πνευματική ζωή προτείνεται ὡς τό πιό κατάλληλο ὄχημα**. Ἀπό τόν «τρόπο ζωῆς» τοῦ καθενός ἐξαεῖται τό μέλλον τῆς υγείας όλόκληρης τῆς ἀνθρωπότητος. Ἡ ἀτομική υγεία ἀντανακλᾷ στήν υγεία τῆς κοινωνίας. Κανείς, λοιπόν, δέν δικαιούται νά ἀγνοήσει τήν υγεία, αὐτό τό πολυτιμότεο δῶρο τοῦ Θεοῦ. Κανείς δέν ἐπιτρέπεται νά περιφρονεῖ τά «μέσα» ἐκεῖνα, πού προσφέρει ή Ἐπιστήμη καί ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ γιά τήν **κατάκτηση τῆς ἀληθινῆς υγείας**.

MIX. Θ. ΜΗΛΙΓΚΟΣ,
Καρδιολόγος Διδάκτωρ
Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

«Ἡ Ἱατρική
πρέπει νά καθοδηγῆται
ἀπό τόν ὀλοκληρωμένον σεβασμόν τῆς ζωῆς
καί ἐντεῦθεν
ἀπό τόν σεβασμόν τοῦ πνεύματος
τό ὅποϊον ἐμψυχώνει τήν ζωήν».

René Biot

ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΕΣ ΜΑΘΗΤΙΚΕΣ ΟΜΑΔΕΣ (ΧΜΟ)

Μάιος 1941. Ποιός τόν ξεχνάει; Πέρασε στην ιστορία «**κι ὅτι γράφει δέν ξεγράφει**». Ζοῦν ὅσοι τόν ἐζησαν καί εἶναι οἱ πιό αὐθεντικοί ιστορικοί, ἀπό τά παιδιά ὡς τούς παλαίμαχους τῶν Βαλκανικῶν πολέμων κι ὡς ἐκείνους πού κέρδισαν τίς μάχες τοῦ 1940 καί ἔχασαν ἀπό δόλιους ἀντιπάλους πού χωρίς «αἰδῶ» πέρασαν τά σύνορά μας ὡς στρατεύματα κατοχῆς: Ἴταλοί, Γερμανοί, Βούλγαροι. Τέτοιους ἀφέντες ὑποδέχεται ὁ Μάιος τοῦ 1941 μέ κλειστά, πόρτες καί παράθυρα, στήν Ἀθήνα κι ἀπό ὅπου περνοῦν. Ξωπίσω τους οἱ «νικητές» τῶν περιστάσεων ἔχουν γιά 4 χρόνια ὀπισθοφυλακή τή βία, τήν πείνα, τά στρατόπεδα, τά βασανιστήρια, τίς ἐκτελέσεις, τόν κατατρογμό σ' ὅλες τίς ἐφιαλτικές τους μορφές.

Πίσω ὅμως ἀπό τά κλειστά παράθυρα οἱ Ἕλληνες τῶν χαρακωμάτων τοῦ 1940, ἀλλά καί τῶν μετόπισθεν ἀγρυπνοῦν καί συγχρόνως ὀνειρεύονται. Ἀγρυπνοῦν γιά τόν παιδόκοσμο τῆς Πατρίδας κι ὀνειρεύονται: Κάποτε ἡ Μεγάλη Νύχτα τῆς σκλαβιάς νά δώσει τή θέση της στόν ἥλιο τῆς Ἐλευθερίας καί νά βρεῖ παιδιά ἑτοιμα νά ξαναχτίσουν ὅ,τι γκρέμισαν ἐκεῖνοι πού προκαταβολικά ἔχουν ἐξασφαλίσει μέ τό μέρος τους τό θρίαμ-

βο τῆς νίκης πάνω σέ δεκανίκια μέ νέα ιδεώδη καί νέες ἀξίες.

Ἡ Ἐκκλησία πρώτη, τό σχολεῖο, πού πότε τό κλείνουν οἱ κατακτητές καί πότε ἀνοίγει, καί ἡ ἐλληνική παρραδοσιακή οἰκογένεια, κλείνουν στήν ἀγκαλιά τους τά παιδιά, ἀγόρια καί κορίτσια, κι ἀντιστέκοντας, ἔτσι, στήν πείνα πού θερίζει, ἐκεῖνοι ρίχνονται μέ ζῆλο καί πλήρη συναίσθηση τοῦ χρέους ἀπέναντι στήν Πατρίδα καί τήν Ἱστορία, μαζεῦουν τά παιδιά στά Κατηχητικά Σχολεῖα, μέσα στό χωρο τῆς ἐκκλησίας ξανακοῦν «τί εἶχαν, τί ἔχουν, τί τούς πρέπει» τοῦ «Κρυφοῦ Σχολειοῦ», τά ὀργανώνουν σέ ὁμάδες πού νοιάζονται γιά τίς ἀπορφανισμένες καί τελείως ἄπορες οἰκογένειες, τούς μαθαίνουν δηλαδή τήν ἀντίσταση μέ τήν ἀγάπη καί τήν ἀγαθοεργία, ἀντίσταση μέ ὀπλισμό τήν εὐαγγελική ἀλήθεια καί πράξη, τή θυσία μέ τήν «ἀγία μερίδα» γιά τόν πεινασμένο, μερίδα πού σχηματίζεται ἀπό μικρές κουταλιές καί μικρότερες μπουκιές ψωμί ἀπό τό οἰκογενειακό τραπέζι τῶν πιστῶν.

Ὅλη αὐτή ἡ προσπάθεια ἔχει τήν ἀρχή της ἀπό τόν πρῶτο κιόλας χρόνο τῆς κατοχῆς κι οἱ παιδικές ὁμάδες, μέ ζωντανή παρουσία, μέ τό ἀνεπίσημο, ἀλλά συμβολικό ὄνομα «**Ἀδελφοσύνη**». Εἶναι ὁ Πρόδρομος

τῶν κατοπινῶν «Χριστιανικῶν Μαθητικῶν Ὁμάδων» (Χ.Μ.Ο.) πού ἐμφανίζονται ἀργότερα στήν Ἀθήνα.

Οἱ Χριστιανικές Μαθητικές Ὁμάδες γεννήθηκαν λοιπόν, μέσα στήν Γερμανική κατοχή στήν Ἀθήνα (1943). Ἦταν ἡ ὁργάνωση τῶν μαθητῶν τῶν Γυμνασίων (Γυμνασίων καί Λυκείων σήμερα) σέ ὁμάδες δουλειᾶς, μέ σκοπό, οἱ νέοι νά βιώσουν τά Ἑλληνοχριστιανικά ιδεώδη καί ἀξίες, μακριά ἀπό ὅποιες κομματικές σχέσεις. Νά τονισθεῖ ὅμως ὅτι οἱ Χ.Μ.Ο. εἶχαν πρωτεύοντα ρόλο στόν Κυπριακό ἀγῶνα ἐναντίον τῶν δυνάμεων κατοχῆς μέ ἀγωνιστές πού προέρχονταν ἀπό αὐτές.

Στήν Κύπρο τά νιάτα δέν στάθηκαν οἱ «παραγιοί» στόν Ἀγῶνα πού ἀκόμα δέν δικαιώθηκε. Μά στά νιάτα, πού, στό ὄνομα Καραολῆς, Δημητρίου, Πατάτσος, Παλληκαρίδης, Αὐξεντίου, ἡ ἀγχόνη ἔκοψε στά χεῖλη τους τόν ἀναστάσιμο ὕμνο, καθώς προχωροῦσαν στόν τόπο τῆς ἐκτελέσεως καί ἐκεῖνα πού στά «φυλακισμένα μνήματα» ἔκαναν, καί νεκρά, τόπο προσκυνήματος τό προαύλιο τῆς φυλακῆς τους, ὅπου ἀναπαύονται. Εἶναι ἀκόμα τά παλληκάρια τῶν Χ.Μ.Ο., πού στό «Μουσεῖο τοῦ Ἀγῶνος» θά βρεῖς μέ τά βιβλία τοῦ Κατηχητικοῦ Σχολείου, πού τά ἀνάδειξαν σέ ἥρωες καί νεομάρτυρες. Οἱ Χ.Μ.Ο. εἶναι περήφανες γι' αὐτά τά ἀδέρφια, πού ἀπό τό πετραχῆλι τοῦ πνευματικοῦ τους ἀγάπησαν, περισσότερο ἀπ' ὅλα, τήν Ἑλλάδα, πανέτοιμα γιά τή θυσία γι' αὐτή.

Οἱ Χ.Μ.Ο. ἐπεκτάθηκαν γρήγορα σέ ὅλη τήν Ἑλληνική Ἐπικράτεια στά ἐπόμενα 3 μέ 4 χρόνια. Στά τέλη τῆς δεκαετίας τοῦ 1960 ὑπῆρξε πραγματική ἔκρηξη. Βασίστηκαν στήν μεγάλη ἀνθιση τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων ἀπό τά ὅποια προέρχονται. Τό 1954 οἱ μαθητές στά Κατηχητικά Σχολεῖα εἶναι 147740, μέ 10235 ὁμαδόπουλα (ἔτσι ἐπεκράτησε ἔκτοτε νά ἀποκαλοῦνται τά μέλη τῶν Χ.Μ.Ο.) δηλαδή ποσοστό 6,93%.

Νά τονισθεῖ ὅτι ἡ ἐπιλογή τῶν μελῶν τῶν Χ.Μ.Ο. δέν στηρίχτηκε βέβαια στίς ἐπιδόσεις τῶν μαθητῶν στά σχολεῖα, ἐν προκειμένῳ στά Γυμνάσια, ἀλλά ἦταν ὁ ἐνθουσιασμός πού ἐπικράτησε καί ἡ διάθεση τῶν μαθητῶν νά ἐφαρμόσουν στήν πράξη τήν χριστιανική ζωή. Βέβαια αὐτό σήμαινε ὅτι ἡ ἀντίληψη τῶν «ὁμαδόπουλων» ὅσον ἀφορᾷ τό κατῆκον τους στίς ἀπαιτήσεις τοῦ σχολείου καί στήν ἄψογη, κατά τό δυνατόν, συμπεριφορὰ στίς τοπικές κοινωνίες, ἔδωσε μιὰ ὥθηση μεγάλη, ὥστε τά μέλη τῶν Χ.Μ.Ο. νά γίνουν οἱ πρῶτοι μαθητές τῶν τάξεών τους, μέ ὅ,τι αὐτό συνεπάγεται. Ἀκολούθησαν οἱ ἐπιτυχίες αὐτῶν τῶν μαθητῶν στά Πανεπιστήμια καί τόν ἐπαγγελματικό στίβο. Καί μέ αὐτή τήν ἐννοια, ἦσαν τά μέλη τῶν Χριστιανικῶν Μαθητικῶν Ὁμάδων, ὅ,τι προσοδευτικότερο εἶχε νά ἐπιδειξοῖ ἡ νεολαία τῆς πατρίδος μας.

Οἱ Χ.Μ.Ο. ἀποτέλεσαν πολύ ἀργότερα, ἓνα ἀπό τά συνεργαζόμενα σωματεῖα τοῦ Χριστιανικοῦ Ἔργου, τοῦ «Ἀποστόλου Παύλου». Φυσικά, τά

νυν μέλη τοῦ σωματείου δέν εἶναι ὁμαδόπουλα. Ὑπῆρξαν ὁμως γιά 6 χρόνια στά νιάτα τους καί ὁμαδάρχες τῶν Χ.Μ.Ο. γιά ἀρκετό καιρό, ὅσο δηλαδή κράτησε ἡ φοίτησή τους στά ἐξατάξια γυμνάσια. Καί ὁμως, αὐτή ἡ μικρή σχετικά περίοδος δέν ἀποτελεῖ ἀπλῶς μιᾶ ἐντονη ἀνάμνηση. Νοιώθουν ὅλοι τους ὅτι αὐτή ἡ θητεία τους ἐπηρέασε τήν ζωή τους, τόν χαρακτήρα τους, τά σχέδιά τους, τίς φιλοδοξίες τους, μαζί, φυσικά μέ τήν οἰκογένειά τους καί τό ἴδιο τό σχολεῖο τους, ὅταν σ' αὐτό, «μάθαιναν γράμματα» ἀπό ὅ,τι πολύ καλά ξέρουμε σήμερα.

Ὅμαδόπουλα ἀπό ὅλη τήν Ἑλλάδα μέ τήν ἀποφοίτησή τους ἀπό τά Γυμνάσια καί τήν εἰδοσό τους στά Πανεπιστήμια, «μέναν στά **οἰκοτροφεῖα** τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, πού ὑπῆρχαν τότε στίς πόλεις τῶν Πανεπιστημίων. Τά οἰκοτροφεῖα αὐτά βοήθησαν στήν ἀνάδειξη στελεχῶν τοῦ Χριστιανικοῦ ἔργου πού ἀνθοῦσε τά μεταπολεμικά χρόνια.

Τά οἰκοτροφεῖα εἶχαν στόχο τήν πειθαρχημένη χριστιανική ζωή. Ἐξασφάλιζαν συνθηκές μελέτης καί μεγάλης ἀπόδοσης στό Πανεπιστήμιο καί ἐπιτύγχαναν τήν σωστή συγκρότηση ἐπιστημόνων. Ἡ προϋπηρεσία τῶν οἰκότροφων τόσο στίς Χ.Μ.Ο. ὅσο καί στίς κατασκηνώσεις (γιά τίς ὁποῖες θά ἀναφερθοῦμε ἀργότερα) διευκόλυναν τήν προσαρμογή. Οἱ οἰκότροφοι ἦταν συγχρόνως καί μέλη τῆς Χριστιανικῆς Φοιτητικῆς Ἐνώσεως, ἡ ὁποία ἀριθμοῦσε πάνω ἀπό 1500 μέ-

λη. Γιά ὅλα τά μέλη τῆς Χ.Φ.Ε., ἡ στράτευση στό χριστιανικό φοιτητικό κίνημα ἀποτελοῦσε καύχημα καί στοιχεῖο προόδου.

Τά οἰκοτροφεῖα καί ἡ Χ.Φ.Ε., ἀποτελοῦν βέβαια τόν ἐπόμενο, ἄμεσο στόχο τῶν ὁμαδόπουλων (α), ἀλλά ταυτόχρονα παρέχουν στίς Χ.Μ.Ο., τά ἀπαραίτητα στελέχη καί τοὺς ὁμαδάρχες τῶν 672 Χ.Μ.Ο. ὅλης τῆς χώρας (β). Φροντιστήρια ὁμαδαρχῶν προετοιμάζουν τοὺς φοιτητές γιά τό ἔργο σωστής ἀγωγῆς τῶν μαθητῶν τῶν γυμνασίων. Ὁ ὁμαδάρχης ἀποτελεῖ τό πρότυπο στήν ὁμάδα του καί προβάλλεται σάν ὁλοκληρωμένη προσωπικότητα. Αὐτή ἡ θέση εἶναι γνωστή στό προχθεσινό ὁμαδόπουλο, τόν ὁμαδάρχη, ὁ ὁποῖος ζεῖ κατά τό δυνατόν συνειδητό Χριστιανισμό. Πέραν ἀπό τήν στελέχωση τῶν Χ.Μ.Ο., τά χθεσινά ὁμαδόπουλα, δηλαδή οἱ νέοι φοιτητές τῆς Χ.Φ.Ε., ἀσχολοῦνται πλέον καί μέ τίς **κατασκηνώσεις**. Τά μέλη τῶν οἰκοτροφείων πού εἶναι καί ὁμαδάρχες ὅπως καί οἱ ὁμαδάρχες μέλη τῆς Χ.Φ.Ε., ἀποτελοῦν συγχρόνως καί τό στελεχιακό δυναμικό τῶν κατασκηνώσεων. Οἱ τελευταῖες, διάσπαρτες σέ ὅλη τήν Ἑλλάδα ἀπό τόν Παρνασσό μέχρι τόν Ταῦγετο, τό Πήλιο καί πολλά ἄλλα βουνά καί ὡς τήν Βραῶνα δίπλα στή θάλασσα, σφύζουν ἀπό ζωή καί τραγοῦδι τῶν μελῶν τῶν Χ.Μ.Ο. μέχρι καί σήμερα.

Πῶς νά ξεχάσει κανεῖς τίς πραγματικές διακοπές ἐνός 20ήμερου μακριά ἀπό τόν θόρυβο τῆς πόλης καί τοῦ

χωριού, αλλά και του οίκογενειακού περιβάλλοντος! 19200 όμαδόπουλα έγιναν κάτοικοι του Παρνασσού μέχρι σήμερα. Ίσως άλλα τόσα κορίτσια-όμαδόπουλα έζησαν τίς κατασκηνωτικές διακοπές τους στην θαλασσινή Βραώνα και πολλές χιλιάδες άλλα μέλη των Χ.Μ.Ο. τίς διάσπαρτες κατασκηνώσεις του Χριστιανικού έργου ανά την Ελλάδα. Δηλαδή, 343 κατασκηνωτές κατά μέσο όρο κατ' έτος, για τά 56 χρόνια του Παρνασσού. Έντούτοις, τό 2010, 375 ήσαν οί κατασκηνωτές της θερινής περιόδου.

Υπάρχουν παππούδες πού παρεχώρησαν την θέση τους τίς κατασκηνώσεις, στά παιδιά τους κι εκείνα στά δικά τους παιδιά. Τρείς γενιές κατασκηνωτές! Τί διαδοχή πράγματι, τί σκυταλοδρομία ατέλειωτη στον χρόνο πού συνεχίζεται μέχρι σήμερα!

Ξεφυλλίζοντας τά ήμερολόγια και τούς καταλόγους των κατασκηνωτών, βρήκα μηχανικούς, έμπόρους, φιλόλογους, πολλούς καθηγητές Πανεπιστημίων, Έλληνες βουλευτές, ύπουργούς, γιατρούς, δασκάλους, πάσης φύσεως έπιστήμονες, εκπαιδευμένους στό... «βουνό» της κατασκήνωσης. Οί σημερινοί Ταγοί της Έκκλησίας μας, ό Αρχιεπίσκοπος της Έλληνικής Όρθοδοξίας στην ύπερατλαντική ήπειρο, ό Μακαριώτατος της Όρθόδοξης Έκκλησίας γειτονικής μας χώρας, και πολλοί άλλοι, υπήρξαν όμαδόπουλα, όμαδάρχες, οικότροφοι, κατασκηνωτές του Παρνασσού και αποτέλεσαν

τότε, έμπνευσμένα πρότυπα χιλιάδων νέων της Ελλάδος.

Στόν Παρνασσό, ήταν νύχτα άφέγγαρη. Έβλεπες μόνο τά άστρα. Μούθύμισε λοιπόν ένας συνάδελφός μου τίς προάλλες τό ώραιότερο «έκπαιδευτικό» πού έγινε ποτέ. Ώρα 9 τό βράδυ άμέσως μετά την βραδινή προσευχή, και ό άρχηγός ένας από τούς ιεράρχες πού αναφέρθηκαν πριν:

«Σήμερα παιδιά θά μιλήσουμε για την ματαιότητα της ανθρώπινης δόξας». Άμέσως ένα πυροτέχνημα διέσχισε την κατάμαυρη νύχτα, άνέβηκε ψηλά στον ουρανό και άναλύθηκε σε χίλια πολύχρωμα κομμάτια πού χάιρεται κανείς νά βλέπει και πού εύχεται νά μή σβήσουν ποτέ. Όμως έσβησαν. «Αυτή είναι ή ανθρώπινη δόξα! Τούς ζυγούς λύσσατε, καληνύχτα σε όλους». Πέστε αν υπάρχει πιό εύγλωτο εκπαιδευτικό από αυτό.

Στην κατασκηνωτική περίοδο άνωτέρου του 1954 στον Παρνασσό, 5 από τούς 9 όμαδάρχες-φοιτητές, έγιναν άργότερα καθηγητές των Πανεπιστημίων μας. Οί πρώτες κατασκηνώσεις του Παρνασσού (1954 και μετά) συνέπεσαν μέ την έναρξη του Φεστιβάλ Αθηνών στο Ηρώδειο. Σέ ειδικό άμφιθεατρικό χώρο έμαθαν τότε οί κατασκηνωτές-όμαδόπουλα, νά απολαμβάνουν κλασσική μουσική του Φεστιβάλ Παρνασσού. Φεστιβάλ Αθηνών έσεϊς, Φεστιβάλ Παρνασσού έμεϊς.

Οί Χ.Μ.Ο. και ή φοιτητική ζωή πού άκολούθησε, είχε και άλλα παράπλευρα εύτυχη γεγονότα.

Τά όμαδόπουλα τοῦ Ἡρακλείου Κρήτης, π.χ. ἔγιναν **διά βίου, μιά ἐκπληκτική παρέα**. Μέ τήν εὐκαιρία ἐνός ιατρικοῦ συνεδρίου ἐκεῖ, πρό 2ετίας εἶχα τήν εὐτυχία νά ζήσω τήν παρέα τους. Περίπου 15 παλαιά όμαδόπουλα καί οἰκότροφοι μέ τίς συζύγους τους συναντήθηκαν, φέροντας μαζί τους τίς ἀναμνήσεις τους. Ὅπως ὑπάρχουν τά «ἐφηρμοσμένα» μαθηματικά ἢ ἡ «ἐφηρμοσμένη» ιατρική, δηλαδή ἡ «θεραπευτική» ιατρική καί ἰδιαίτερα ἡ χειρουργική, ἔτσι κι ἐδῶ, Χ.Μ.Ο. ἀλλά κυρίως οἰκοτροφεῖα καί κατασκηνώσεις, ἀποτελοῦν χῶρο «ἐφηρμοσμένου» Χριστιανισμοῦ. Βιώνεις ἐδῶ τόν Χριστιανισμό, ἔτοιμο, ὅπως μέ εὐθύνη καί ἐπιμελῶς σου προσφέρεται, στηριγμένο στό Εὐαγγέλιο, τήν παράδοση, τούς Πατέρες καί γίνεται ἔτσι ὀριστικός τρόπος ζωῆς. Τό όμαδόπουλο, πέρα ἀπό τό ὅτι ἔμαθε νά στρώνει τό κρεβάτι του ἢ νά κάνει κόμπους ὅπως σέ ἄλλους χώρους παιδικῶν καί ἐφηβικῶν δραστηριοτήτων, ἔζησε τό σωστό φίλαθλο πνεῦμα, καί, κυρίως ἀναζήτησε καί «ἐξελέξατο» τήν ἀγαθή μερίδα στήν ζωή.

Πέρα ἀπό τίς ἐντυπώσεις τοῦ πυροτεχνήματος, τό τραγούδι, τήν ὑπαίθρια ζωή στήν ἐκδρομή καί τήν κατασκήνωση, ἡ **μυστηριακή ζωή** παρμένει τό ἀπόλυτο καί μοναδικό χαρακτηριστικό τῆς Ὁρθοδοξίας μας. Δόθηκε καθαρό στό όμαδόπουλο γιά νά οἰκοδομήσει ἐκεῖ ἐπάνω τήν ζωή του.

Τίς παρέες αὐτές τοῦ Ἡρακλείου τίς συνάντησα καί στήν Καλαμάτα καί στήν Πάτρα καί στήν Θεσσαλονίκη, τόν Βόλο, τήν Λάρισα, τήν Δράμα, πόλεις τίς ὁποῖες ἔχω προσωπικά ὑπ' ὄψιν μου. Τό ἴδιο προφανῶς συμβαίνει παντοῦ στήν Ἑλλάδα. Πρόκειται ἐπομένως γιά πανελλήνιο φαινόμενο.

Ἀρχές Μαρτίου 2011 ἔγινε στό Μέγαρο τῆς Μουσικῆς στήν Ἀθήνα μιά στρογγυλή τράπεζα μέ θέμα «ἡ Κρίση στήν Ἑλλάδα ὅπως τήν βλέπουν οἱ Ἕλληνες Ἐπιστήμονες». Μετεῖχαν 6 διαπρεπεῖς Ἕλληνες καθηγητές κυρίως τοῦ ἐξωτερικοῦ.

Ὁ Ι.Η., κορυφαῖος θεωρητικός φυσικός καί εὐφρενέτης τοῦ περιφημοῦ κουάρκ 4, τοῦ ἀπειροελάχιστου σωματιδίου στήν φύση πού ἄνοιξε νέες προοπτικές στήν λύση τῶν προβλημάτων τῆς ὕλης, Διευθυντής τῆς Ecole Normale Supérieure τοῦ Παρισιοῦ ἔφερε μαζί του καί μιά ἄλλη ιδιότητα ἀπό τά παλιά: Ὁμαδόπουλο τῆς Ἀθήνας καί τῶν κατασκηνώσεων τοῦ Παρνασσοῦ. Γνωρίζοντάς τον, ἐδῶ καί 57 χρόνια, τόν ξανασυνάντησα στό κέντρο τῆς Ἀθήνας τήν ἐπόμενη τοῦ Μεγάρου τῆς Μουσικῆς. Ἦταν ἐκπληξη γιά μένα ὅτι, ὁ κορυφαῖος αὐτός ἐπιστήμων δέν ἔπαυσε νά πηγαίνει στήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία τοῦ Παρισιοῦ, ὅπου ζεῖ, ἐπηρεασμένος ἀπό τήν οἰκογένειά του σίγουρα, ἀλλά καί ἀπό τήν θητεία του στίς Χ.Μ.Ο. Ἔτσι τέλειωσε ὁ καφές πού ἤπιαμε μαζί.

Σέ μιά κοινωνική ἐκδήλωση, ὁ Ι.Π., ὁμότιμος καθηγητής τῆς Κλασ-

σικῆς Φιλολογίας τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, μετὰ τὴν γνωριμία μας, θυμῆθηκε τίς Χ.Μ.Ο. τῶν ὁποίων ἦταν μέλος. Μίλησε γιὰ τὴν προσφορά τῶν Χ.Μ.Ο. στὴν Ἑλληνικὴ κοινωνία ἐκείνες τίς δύσκολες ἐποχές. Ἡ παρουσία τῶν Χ.Μ.Ο., ἦταν γιὰ ἐκεῖνον ὁ ἕνας ἀπὸ τοὺς δύο πυλῶνες. Ὁ ἄλλος, κατ' αὐτόν, ἦταν οἱ ἀρνητές τοῦ Χριστιανισμοῦ.

Περὶ τὸ νὰ πῶ ὅτι οἱ Χ.Μ.Ο. ἦταν τὸ μοναδικὸ θέμα πού συζητήσαμε.

Νὰ ὑπῆρχε τρόπος νὰ ὑπάρξει ἱστορικὴ ἔρευνα, ἐκτός ἀπὸ τὴν διατριβὴ τοῦ Maczewski ἀπὸ τὸν ὁποῖο ἀντλήσα τοὺς ἀριθμούς καὶ τὰ ποσοστά πού ἀναφέρονται στὸ κείμενο καὶ πού συμπιπτουν μέ τὰ στοιχεῖα πού χρησιμοποιήθηκαν ἐδῶ ἀπὸ τὰ ἀρχεῖα τῶν Χ.Μ.Ο. τοῦ π. Κ.Δ.

Νὰ μετρηθεῖ τὸ μέγεθος τῶν Χ.Μ.Ο. κυρίως τὰ εἴκοσι χρόνια (1943-1963) καὶ νὰ ἐπιτιμηθεῖ τὸ πόσο ἐπηρέασε τὸ «κοινωνικὸ φαινόμενο» τῶν Χ.Μ.Ο., τὴν μεταπολεμικὴ Ἑλληνικὴ κοινωνία καὶ τί προσέφεραν στὰ ἐπόμενα σωματεῖα τῶν Χ.Μ.Ο., σάν τὴν Χ.Φ.Ε., τὴν Χ.Ε.Ε.Ν., τὴν Χ.Ε.Ε. καὶ τὴν Χ.Ε.Ε.Λ. Ἄν ποτέ μποροῦσε νὰ δῇ κανεὶς τὸ μέγεθος αὐτὸ ἴσως μέ τὴν μορφὴ συνεντεύξεων, ἐρωτήσεων καὶ ἐρωτημάτων σχετικὰ μέ τὰ «πιστεύω» τῶν

παλαιῶν μελῶν, πενήντα χρόνια μετὰ, ὄχι γιὰ θριαμβολογίες, ἀλλὰ κυρίως γιὰ νὰ ἀποτιμηθεῖ τὸ τεράστιο κοινωνικὸ ἔργο τῶν Χ.Μ.Ο. στὴν Ἑλλάδα.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει, οἱ Χριστιανικὲς Μαθητικὲς Ὅμαδες, τὸ πρῶτο ἡλικιακὰ σκαλί στὸ Χριστιανικὸ ἔργο, ἀποτελέσαν ἐμπνευσμένη πρωτοπορία καὶ ὑπηρετήσαν ἱστορικὲς ἀνάγκες τῆς πρώτης μεταπολεμικῆς ἐποχῆς.

Οἱ Χ.Μ.Ο. δέν καθοδήγησαν μόνο τὴν Ἑλληνικὴ νεολαία τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Ἀπετέλεσαν τὴν μοναδική πηγὴ στελεχιακῆς τροφοδοσίας τοῦ Χριστιανικοῦ φοιτητικοῦ κινήματος καὶ τῆς Χριστιανικῆς Ἐνώσεως Ἐπιστημόνων μέ τίς γνωστὲς «δήλωση» καὶ «διακήρυξη» πίστεως (α) καὶ προσέφεραν στελέχη στὸ κοινωνικὸ σύνολο καὶ στὸν ἐπαγγελματικὸ χῶρο (β).

Κοινωνικὸ φαινόμενο λοιπόν οἱ Χ.Μ.Ο., πού, δόξα τῷ Θεῷ, ἀκόμα ὑπάρχουν μαζί μέ ἄλλες παρεμφερεῖς Χριστιανικὲς κινήσεις νεολαίας, πολὺ γνωστὲς καὶ γνήσιες, πού τόσο ἔχει ἀνάγκη ἡ πατρίδα μας τοὺς δύσκολους αὐτοὺς καιροὺς τῆς ἰδεολογικῆς σύγχυσης, πού εἶναι πιὸ σοβαρὴ ἀπὸ τὴν οἰκονομικὴ κρίση.

ΕΥΑΓΓ. Ι. ΠΑΠΑΕΥΑΓΓΕΛΟΥ
Ὁμοτ. Καθηγητὴς Ἱατρικῆς Σχολῆς
Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

ΤΑ ΠΑΣΧΑΛΙΝΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ

Ἡ νεοελληνική ποίηση ἔχει νά παρουσιάσει πολλά ποιήματα ἐμπνευσμένα ἀπό τό Πάσχα τοῦ Κυρίου, ἀπό τή μεγάλη γιορτή τῆς Λαμπρῆς, πού γιά μᾶς τοὺς Ἕλληνες Χριστιανοὺς, σύμφωνα μέ τὴν ἐξαίρετη ὑμνογραφία τῆς Ἐκκλησίας μας, εἶναι ἡ μεγαλύτερη γιορτή ἢ, ὅπως τονίζεται σέ ἓνα ἀναστάσιμο τροπάριο, εἶναι «έορτὴ έορτῶν καὶ πανήγυρις πανηγύρεων». Καὶ ἓνα ἄλλο ἐπίσης θαυμάσιο τροπάριο πού ἀκούγεται στίς πάμφωτες ἐκκλησιές τό βράδυ τῆς Ἀνάστασης μᾶς λέει τόσο συνοπτικά καὶ λακωνικά, ἀλλὰ καὶ τόσο λυρικά: «Νῦν πάντα πεπλήρωται φωτός, οὐρανός τε καὶ γῆ καὶ τὰ καταχθόνια. Ἐορταζέτω γοῦν πᾶσα κτίσις τὴν ἔγερσιν Χριστοῦ, ἐν ᾗ έστερέωται».

Καὶ ἡ νεοελληνική ποίηση ἔχει νά παρουσιάσει καὶ αὐτὴ θαυμάσια ποιήματα πού ἀντικαθρεφτίζουν τό μεγάλο Γεγονός τῆς Ἀνάστασης καὶ ἐκφράζουν πολλές φορές τὴν πεμπουσία τοῦ ὑψηλοῦ μηνύματός της. Τά ποιήματα αὐτά, ὅσο κι ἂν δέ φτάνουν στό ὕψος τῆς πασχαλινῆς ὀρθόδοξης ὑμνογραφίας μας, μέ αὐτὴ τὴν ἀνεπανάληπτη λυρική ἐκφραστικότητα καὶ τὰ βαθύτατα νοήματα πού τὴ χαρακτηρίζουν, διαθέτουν καὶ αὐτά τὰ δικά τους νοήματα, παρμένα ἀπό τὰ ἱερά κείμενα καὶ τοὺς τρυφεροὺς ὕμνους τῆς Πασχαλινῆς πνευματικῆς πανδαισίας. Ὅλοι οἱ παλαιότεροι ποιητές μας, μέσα στά πλαίσια τῶν

θρησκευτικῶν ἐνατενίσεων καὶ ὁραματισμῶν τους, ἀλλὰ καὶ μερικοὶ ἀπό τοὺς νεότερους, ἐμπνεύστηκαν ἀπό τό Πάθος τοῦ Κυρίου καὶ τὴν Ἀνάστασή του καὶ μᾶς ἔδωσαν, ἀνάλογα καὶ μέ τὴν Πίστη τοῦ καθενός, λυρικά πασχαλινὰ τραγοῦδια ὑψηλῆς ἐμπνευσης καὶ βαθιᾶς πνευματικότητας.

Ὁ πρῶτος μεγάλος ποιητής μας, ὁ Διονύσιος Σολωμός, πού τραγοῦδησε τὴν ἐλευθερία καὶ χάρισε στό ἔθνος μας τόν ἐξαίσιο Ὕμνον μέ τίς ἀνεπανάληπτες 158 στροφές του, ὡς γνήσιος ποιητής ἀλλὰ καὶ ὡς συνειδητός χριστιανός, τραγοῦδησε ἐπίσης καὶ τό Πάσχα μέ μιὰ θέρμη ψυχῆς, μέ ἓνα αἶσθημα γνήσια θρησκευτικό καὶ μέ μιὰ λυρική περιγραφικότητα, ὅλα αὐτά μέσα στά πλαίσια τῆς καθαρῆς ποίησης πού τόσο ἐπίμονα καλλιέργησε.

Ἐνα ἀπό τὰ σημαντικότερα ποιητικά ἔργα του, «Ὁ Λάμπρος», στό κυριότερο μέρος του διαδραματίζεται τὴν ἡμέρα τῆς Ἀνάστασης, καὶ μάλιστα μέσα στὴν ἐκκλησία, σέ μιὰ ὀρθόδοξη ἐκκλησία ἐνός τουρκοκρατούμενου μέρους τῆς Ἑλλάδος. Ὁ ποιητής ὁμως κατόρθωσε, μέσα σέ λίγους λιτούς στίχους του, νά μᾶς μεταδώσει ὅλη τὴν ἀνεκλάλητη χαρὰ τοῦ ἑλληνικοῦ Πάσχα καὶ νά μᾶς ἀποδώσει ὅλη τὴν ἀτμόσφαιρα καὶ τὴν ἱερὴ μυσταγωγία τῆς τελετῆς τῆς Ἀνάστασης. Ἰδοὺ τό ἐξαίσιο ποίημα:

Καθαρώτατον ἥλιο ἐπρομηνοῦσε
τῆς αὐγῆς τό δροσάτο ὕστερο ἀστέρι.
Σύννεφο, καταχνιά, δέν ἐπερνοῦσε
τ' οὐρανοῦ σέ κανένα ἀπό τά μέρη.
Κι ἀπό κεῖ κινημένο ἀργοφουσσοῦσε
τόσο γλυκό στό πρόσωπο τ' ἀγέρι,
πού λές καί λέει μέσ' στῆς καρδιᾶς
τά φύλλα
γλυκιά ἡ ζωὴ κι ὁ θάνατος μαυρίλα.
Χριστός Ἀνέστη! Νέοι, γέροι καί κό-
ραις

ὅλοι, μικροί, μεγάλοι, ἐτοιμασθῆτε
μέσα σταῖς ἐκκλησιαῖς ταῖς δαφνοφό-
ραις

μέ τό φῶς τῆς χαρᾶς συμμαζωχθῆτε.
Ἀνοίξετε ἀγκαλιαῖς εἰρηνοφόραις
ὀμπροστά στούς ἀγίους καί φιληθῆτε.
Φιληθῆτε γλυκά, χεῖλη μέ χεῖλη
πέστε Χριστός Ἀνέστη, ἐχθροί καί
φίλοι.

Δάφναις εἰς κάθε πλάκα ἔχουν οἱ
τάφοι
καί βρέφη στήν ἀγκαλιά οἱ μανάδες.
Γλυκόφωνα, κοιτώντας ταῖς ζωγραφι-
σμένες εἰκόνας, ψάλλουν οἱ ψαλτά-
δες.

Λάμπει τ' ἀσῆμι, λάμπει τό χρυσάφι
ἀπό τό φῶς πού χύνουν οἱ λαμπά-
δες,

κάθε πρόσωπο λάμπει ἀπ' τ' ἀγιοκέρι
ὁποῦ κρατοῦν οἱ χριστιανοί στό χέρι.

Ὁ ποιητής μᾶς δίνει τήν ἀνεπανά-
ληπτη σκηνοθεσία τοῦ ἑλληνικοῦ Πά-
σχα. Ἡ τελετὴ τῆς Ἀνάστασης στά
χρόνια τῆς τουρκοκρατίας δέ γινόταν
τά μεσάνυχτα ὅπως γίνεται σήμερα,
ἀλλά στό γλυκοχάραμα τῆς αὐγῆς.
Καί πιό συγκεκριμένα στίς τρεῖς τό
πρωί. Εἶναι μιὰ ἀνοιξιάτικη νύχτα
μαγευτική καί ὁ Λάμπρος βγαίνει ἀπό
τό σπίτι του γιά νά ἀναπνεύσει λιγά-
κι. Εἶναι ἔνοχος γιά τά ὅσα ἐπράξε,
γι' αὐτό καί δέν τολμᾷ νά μπεῖ μέσα
στήν ἐκκλησία μαζί μέ τούς ἄλλους

χριστιανούς. Φαντάζεται ὅμως τήν ὁ-
μορφη φωτοχυσία καί τή γλυκιά θαλ-
πωρή τῆς ἀναστάσιμης ἀκολουθίας.
Ὁ Σολωμός δέν περιγράφει μόνο, ἐ-
ξαίσια, τό ἐξωτερικό τοπίο, ἀλα μᾶς
δίνει, μέ μιὰ ἀνεπανάληπτη λυρική
περιγραφικότητα πού φτάνει τά ὅρια
τῆς μουσικότητας, τό ἐσωτερικό τοῦ
ναοῦ, τήν ὅλη πασχαλινὴ ἀτμόσφαιρα
καθώς καί τά ὠραῖα ἦθη καί ἔθιμα
τοῦ λαοῦ μας.

* * *

Ἕνας ἄλλος μεγάλος ποιητής μας,
ὁ Κωστής Παλαμᾶς, μᾶς ἔδωσε, ἐκτός
ἀπό τό «Τραγούδι τοῦ Σταυροῦ», καί
τρία ἀκόμη καθ' αὐτό πασχαλινὰ ποι-
ήματά του, ὅπως εἶναι οἱ «Θυγατέρες
τῆς Σιών», ὁ ἀληθινὰ ἐμπνευσμένος
«Χαιρετισμός Ἀναστάσιμος» καί ἡ
«Λαμπρή». Στό τελευταῖο αὐτό ποίη-
μά του, πού περιλαμβάνεται στή θε-
ματικὴν ἐνότητα «Γιορτές» στούς
«Δειλοὺς καί Σκληροὺς στίχους» ὁ
Παλαμᾶς θά δοξολογήσει, ὅπως τῆς
πρέπει, τήν ἐορτὴ τοῦ Κυρίου, πού
θά τήν ἀποκαλέσει:

Μυστικό ρόδο πού οἱ σκληροί
γεννοῦν τοῦ μαρτυρίου Σταυροί.

Γιά τόν Παλαμᾶ, ἡ Λαμπρὴ, ἡ ἐλ-
ληνικὴ Πασχαλιά, εἶναι ἐπίσης:

Χαρά τῶν ἁδολων καρδιῶν
καί τῶν ὀλόασπρων κρίνων,
ἐνῶ παράλληλα, (καθὼς τό ποίημα
τοῦτο γράφηκε μετὰ τῆ Μικρασιατικῆς
Καταστροφῆς), δέεται ὁ ποιητής ἀπὸ
τά βάθη τῆς καρδιᾶς του, συνδέοντας
τήν Ἀνάσταση τοῦ Κυρίου, μέ τήν
προκοπὴ καί τήν Ἀνάσταση τοῦ Γέ-
νους, πού μέ χίλιες δύο ἀφορμές πι-
κραίνεται καί δοκιμάζεται, μέ τούς
ἀκόλουθους λαμπροὺς στίχους του
πού τούς ἔχει ἐμπνευστεῖ μάλιστα κα-

ΜΙΑ ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΗΣ ΦΟΝΙΣΣΑΣ ΤΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗ

«Ἡ Φόνισσα» τοῦ Ἀλέξανδρου Παπαδιαμάντη, τὸ ἀριστουργημα αὐτοῦ τῆς παγκόσμιας λογοτεχνίας, προκάλεσε κατὰ καιροὺς καὶ τόπους πολλές ἀπορίες καὶ ἐρωτήματα στοὺς ἀναγνώστες-μελετητὲς τῆς. Πολλὲς φυσικά στάθηκαν καὶ οἱ ἀπαντήσεις-ἐρμηνεῖες τῆς αἰνιγματικῆς ἐκείνης ἡρώιδας μέ τίς ἀποτρόπαιες πράξεις.

Ὡστόσο πρὶν προχωρήσω στή δική μου ἐκτίμηση θὰ κάνω μιὰ παρατή-

ρηση πού τή θεωρῶ βασική γιὰ τὸ ἔργο τοῦ μεγάλου Σκιαθίτη. Ὁ Παπαδιαμάντης πιστεύω ὅτι εἶναι ἓνας συγγραφέας ρεαλιστῆς, πού δουλεῦει περισσότερο μέ μνῆμες —ἀναμνήσεις, ἀναπολήσεις— καὶ ἀπηχήσεις γεγονότων, αἰσθημάτων, φημῶν περασμένων. Ἡ συμμετοχὴ τῆς φαντασίας εἶναι περιορισμένη. Ἀσφαλῶς ὅλο τὸ ὕλικο περνᾷ ἀπὸ τὸ φίλτρο τῆς καλλιτεχνικῆς ἰδιοσυστασίας του καὶ ἀναπλάθεται ἐλεύθερα ἀπὸ τή δημι-

τευθεῖαν ἀπὸ τὸν περίφημο Κατηχητικό Λόγο τοῦ Ἰωάννη τοῦ Χρυσοστόμου πού διαβάζεται στίς πάμφωτες ἐκκλησίες τὸ βράδι τοῦ Μεγάλου Σαββάτου, στό τέλος τῆς Ἀναστάσιμης Λειτουργίας:

Στὸ στόμα ὡς ἔχουν τὸ φιλί
τοῦ Πάσχα, ὅλοι, μεγάλοι μικροί
δεῖξε φιλί ἀναστάσιμο
καὶ τὴν Ἑλλάδα πάλι Λαμπρή,
Πρόσταξε τοῦ ὄκνου οἱ δαίμονες νά
πέσουν καὶ τοῦ μίσους νεκροί,
Στήσε μας τῆς θυσίας βωμούς καὶ
τῆς Ἀγάπης Κροίσους, Λαμπρή.
Ἀπὸ λατρεῖες παλιές καὶ νέες ἀναψε
ὕμναιον ἓνα, Λαμπρή,
γιὰ μιάν ἀπίστευτη στό θάμα τῶν
Ἑλλήνων γέννα, μπορεῖ.

Ἄν ὁ Σολωμός μᾶς ἔδωσε τὴν ἀριστουργηματικὴ «Ἡμέρα τῆς Λαμπρῆς» πού ἐκφράζει τὴν πεμπτουσία τοῦ μη-

νύματος τῆς Ἀνάστασης τοῦ Κυρίου, καὶ ὁ Παλαμᾶς μᾶς ἔδωσε τή δική του ἐπίσης ἀριστουργηματικὴ «Λαμπρὴ» πού συμπυκνώνει ὅλο τὸ νόημα τῆς Σταυρικῆς θυσίας τοῦ Θεανθρώπου καὶ τῆς Ἀνάστασής του, καθὼς καὶ τὴν πίστη του σὲ μιὰ καινούργια ἀνάταση καὶ ἀνάσταση τοῦ Ἑλληνικοῦ Γένους.

Πολύ ὠραῖα καὶ δυνατὰ ποιήματά τους, ἀφιέρωσαν στὸ Πάσχα καὶ οἱ ποιητὲς μας Ἄγγελος Σικελιανός στή «Συνείδηση τῆς Πίστης», ὁ Τάκης Παπατσώνης τὸ «Πασχαλινὸ περίγραμμα» καὶ ὁ Τάκης Βαρβιτσιώτης τὸ «Ἀνθισμένο Πάσχα», στά ὁποῖα διέχυσαν ὅλο τὸ ἄρωμα καὶ ὅλη τὴν πεμπτουσία τῆς «πνευματικῆς εὐωδίας» τῆς ἐλληνικῆς Πασχαλιάς.

Ε. Ν. ΜΟΣΧΟΣ

ουργική του πνοή. Πιθανότατα λοιπόν «ή θειά Χαδούλα ή κοινώς καλουμένη Γιαννοῦ ή Φράγκισσα» «ή άλλως Φραγκογιαννοῦ» ὑπῆρξε ἰστορικό πρόσωπο πού ἔμεινε στό συλλογικό ὑποσυνείδητο τῆς μικρῆς σκιαθίτικης κοινωνίας ὡς ἐφιαλτική ἀνάμνηση, θαμπή κι ἀβέβαιη ἀπό τό χρόνο. Αὐτόν τό ζοφερό θρῦλο τόν ζωντανεῖ οἱ Παπαδιαμάντης καί μᾶς τόν παρουσιάζει μέ τόν δικό του ἀνεπαλῆπτο τρόπο.

Καί τώρα στά καθέκαστα. «Ἡ Χαδούλα (ὅπως δά καί ὅλες οἱ γυναῖκες τοῦ καιροῦ της στό νησί) ὅταν ἦτο παιδίσκη, ὑπηρέτει τοὺς γονεῖς της. Ὅταν ὑπανδρεύθη, ἔγινε σκλάβα τοῦ συζύγου της... Ὅταν ἀπέκτησε τέκνα, ἔγινε δούλα τῶν τέκνων της· ὅταν τά τέκνα της ἀπέκτησαν τέκνα, ἔγινε πάλιν δουλεύτρα τῶν ἐγγόνων της». Μολονότι ἔνοιωθε μιά ἀφόρητη καταπίεση, στά καθήκοντά της ἦταν πάντα τυπικά συνεπής. Ἐντούτοις δέν ἀνῆκε εἰς «τάς σοφάς γραίας», πού τόσο θαύμαζε ὁ Παπαδιαμάντης. Γι' αὐτό, ὅταν πέρασε στή φάση τῆς ἐγκληματικῆς της δραστηριότητος, δέν ἔφτασε στό ἀποφασιστικό αὐτό σημεῖο ξαφνικά καί ἀνεπίγνωστα. Δέν ἦταν δυνατό νά καταλήξει ἀπό τή μιά στιγμή στήν ἄλλη στή σκληρή ἀπόφαση ν' ἀρχίσει νά πνίγει τά κοριτσάκια πού βρίσκονταν στό δρόμο της μέ πρώτη τήν ἐγγόνα της. Αὐτό, νομίζω, εἶναι ἀναμφισβήτητο.

Διερευνώντας κανεῖς τό παρελθόν της διαπιστώνει ὅτι ἡ Φραγκογιαννοῦ εἶχε μιά ψυχρὴ σύνθεση εὐεπίφορη πρὸς τήν αὐτοδικία καί τήν αὐθαιρεσία. Ἄλλωστε ἡ μάννα της —πού θεω-

ροῦνταν μάγισσα— ἀποκαλοῦσε τήν κόρη της «στριγγλίτσα». Πονηρή, ἐτοιμόλογη, ὑποκρίτρια, θεληματική. Δέν θά ἀναφερθῶ σέ λεπτομέρειες, ἀλλά εἶναι βέβαιο ὅτι ἡ ἐπαναστατική ἰδιοσυγκρασία της τήν διαφοροποιοῦσε ἀπό τίς ἄλλες γυναῖκες μέσα στό χωρο ὅπου κινοῦνταν. Ἀγράμματα ὅπως ὅλες, ἀλλά ὀρθολογίστρια, σκεπτικίστρια, μέ μιά ὁμόκεντρη περιδίνηση γύρω ἀπό τίς πράγματι δύσκολες ἕως ἄθλιες συνθήκες τῆς γυναικειάς τότε βιοτῆς. Ὅμως οἱ ἄλλες γυναῖκες, καμμιά φορὰ καί πιό βασανισμένες, ζώντας μέσα στήν ἐκκλησιαστική κοινότητα συνειδητά, ἀντλοῦσαν ἀπ' αὐτήν ἀντοχή καί καρτερία, καθὼς ὀπλίζονταν μέ ἀσκητική ὑπομονή καί εἰρήνη. Ἀντίθετα ἡ θειά Χαδούλα, ἐπειδὴ εἶχε ξεκόψει οὐσιαστικά ἀπό τήν Ἐκκλησία, ὑπέφερε τά πάθια της αὐτονομημένη καί μονάχη. Χαρακτηριστική εἶναι ἡ ὑποκριτική ἐξομολόγησή της: «Ποτέ δέν τό εἶχεν εἰπεῖ οὔτε εἰς τόν πνευματικόν της, εἰς τόν ὅποιον ἄλλως πολὺ μικρά πράγματα ἔλεγε». Πῶς λοιπόν νά δειξοῖ ἔστω καί κάποια μεγαλοφυχία καί νά βρεῖ κουράγιο στίς δοκιμασίες τοῦ ἀληθινὰ ταλαίπωρου βίου της; Καθὼς ὑπερεῖχε διανοητικά ἀπό τίς ἀθῶες συνοικιωτίστές της, ἓνα βῆμα τήν χώριζε ἀπό τήν ἀνεξέλεγκτη καί ἐπικίνδυνη ὑπεροψία καί τήν κατεδαφιστική κριτική.

Ἔτσι, ἐνῶ μέσ στίς ἀτέλειωτες ὥρες τῆς χειμωνιάτικης νύχτας φύλαγε τή νεογέννητη ἐγγόνα της, ἔκλωθε πικρά τά περιστατικά τῆς ἄχαρης ζωῆς της καί τότε «ἄρχισε πράγματι νά ψηλώνει ὁ νοῦς της». Καί συλλογιζόταν

«Τά κορίτσια είναι έφτάψυχα. Δυσκόλως άρρωστούν και σπανίως πεθαίνουν. Δέν έπρεπεν ήμεϊς ως καλοί χριστιανοί νά βοηθηώμεν τό έργον τών άγγέλων;... Άπειράριθμα τά θηλυκά της γειτονιάς... Φαίνονται ως νά πληθύνωνται επίτηδες, διά νά κολάζουν τούς γονεΐς των άπ' αυτόν τόν κόσμον· ήδη». «Καλύτερα νά μή σώνουν νά πάνε παραπάνω». Ήταν μιά σειρά από σκέψεις πού από καιρό δουλεύονταν και ώριμάζαν μέσα της και πολλές φορές άφηνε νά της ξεφεύγουν σχετικά ύπονοούμενα. Τήν ώρα όμως εκείνη, άληθινά σατανοκρατούμενη, άκολούθησε τούς ύποβολιμαίους έωσφορικούς συλλογισμούς της ως τήν έσχατη συνέπεια. Τό άποτέλεσμα ήταν νά επιχειρήσει νά διορθώσει ή ίδια τά, κατά τή γνώμη της, κακώς κείμενα, πνίγοντας τά άνυπεράσπιστα κοριτσάκια.

Ή έρμηνεία της έγκληματικής αυτής συμπεριφοράς δέν έξηγεΐται ούτε μέ κοινωνικά, ούτε μέ ψυχολογικά κριτήρια. Ό κυρ-Άλέξανδρος βασικά στοχάζεται θεολογικά, κι άν θέλουμε νά τόν παρακολουθήσουμε, πρέπει ν' άκολουθήσουμε κι έμεϊς τόν ίδιο δρόμο. Ό στοχαστικός Παπαδιαμάντης τό Ξερε, τό Ξησε, τό ΄γραψε: «Σά νά 'χαν ποτέ τελειωμό τά πάθια κι οί καημοί του κόσμου». Πονούσε βέβαια και ό ίδιος, αλλά έντάσσοντας

τίς πίκρες και τά φαρμάκια στήν προοπτική της σωτηρίας, άντικρίζοντας τά πράγματα «υπό τό πρΐσμα της αϊωνιότητας», πάντοτε ταπεινός και άπλός, άντιστεκόταν στον πειρασμό της άνταρσίας. Ή Φραγκογιαννού επέλεξε τή γραμμή της Εύας πού παρσύροντας και τόν Άδάμ, αποφάσισαν νά παρακάμψουν τή μοναδική άπαγορευτική θεία έντολή. Εύα και Φραγκογιαννού μέ τή μυωπική τους όραση δέν κατάλαβαν πώς σέ τελευταία άνάλυση είναι «όμορφη ή τάξη του Θεού κι άν μήν τήνε χαλάσεις». (Χρησιμοποιώ τό στίχο του Στρ. Μυριβήλη ελαφρά προσαρμοσμένο στήν περίσταση).

Όσοτόσο ό ευαίσθητος, ό τρυφερός κυρ-Άλέξανδρος συμπονεί τή δυστυχισμένη φόνισσα για τήν κατάντια της, τήν κοινωνική, τήν ήθική, τή θρησκευτική. Είναι μιά έρμη ψυχή πού έγκληματεί τραβώντας ως τό τέλος τό μονόδρομο του έγωκεντρισμού και της έπαρσης - έδω έστιάζεται ή ευθύνη της. Τελικά πάντως τήν αφήνει νά πνιγεί στο φουσκωμένο κύμα, τήν ώρα πού τήν κυνηγούν ένας χωροφύλακας, ένας άγροφύλακας κι ένας στρατιώτης, «είς τό ήμισυ του δρόμου μεταξύ της θείας και της άνθρωπίνης δικαιοσύνης».

Ι. Α. ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ

Η ΑΛΩΣΙΣ

29 Μαΐου 1453. Ήμερα αποφράς. Ἐλάχιστοι οἱ ἀμυνόμενοι, πολεμοῦν ἐπὶ τῶν τειχῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ἀμέτρητοι οἱ Τοῦρκοι, πού προσπαθοῦν νά μποῦν ἀπὸ τὰ τεῖχη, χωρὶς νά τὸ κατορθώσουν. Ὡσπου βρίσκουν τὴν Κερκόπορτα ἀνοιχτή.

Ὁ Κωνσταντῖνος πού εἶχε ἀποκρούσει ὅλας τὰς ἐφόδους, εἶδε ξαφνικά τοὺς ἐχθροὺς ἐντὸς τῶν τειχῶν. Τότε ἀπελπίστηκε. Καὶ ἔφιππος καθὼς ἦταν, ὥρμησε στὸ πυκνότερο στῖφος τῶν ἐχθρῶν, ἀγωνιζόμενος ὡς ἀπλοῦς στρατιώτης. «Καὶ τὸ αἷμα ἔρρεε ποταμηδόν ἐκ τῶν ποδῶν καὶ τῶν χειρῶν αὐτοῦ», γράφει ὁ Φρατζῆς. Μαζί του, ἐξακολούθησαν νά ἀγωνίζονται καὶ οἱ ἄλλοι, «ἀναχαιτίζοντες μὲν τοὺς ὀπισθεν ἐπελθόντας, ἀποκρημνίζοντες δέ τοὺς ἐπὶ τὰ τεῖχη ἀναβαίνοντας».

Οἱ περισσότεροι μαχηταὶ εἶχαν πέσει ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης. Τότε, ὁ Κωνσταντῖνος Παλαιολόγος ἐφώνηξε κατὰ τὸν Δούκαν: «Δέν ὑπάρχει χριστιανὸς νά λάβῃ τὴν κεφαλὴν μου»; Κατὰ δέ τὸν Κριτόβουλον: «Ἡ πόλις ἀλίσκεται καὶ ἐγὼ ζῶ ἔτι»; Μόλις εἶπε αὐτὲς τίς λέξεις, ἕνας Τοῦρκος τὸν ἐπλήγωσε στὸ πρόσωπο. Ὁ Κωνσταντῖνος τοῦ ἀνταπέδωσε τὸ κτύπημα, ἀλλὰ ἄλλος τοῦ κατέφερε ἐκ τῶν ὀπισθεν καίριον τραῦμα. «Καὶ ὁ βασιλεὺς ἔπεσεν, ὅπως καὶ ἡ πόλις». Γιὰ τὴν Βυζαντινὴ Αὐτοκρατορία εἶχε ἐπέλθει τὸ τέλος.

Κατὰ τὴν μακραῖωνα ἱστορία της, πλῆθος ἄλλο λαὸν προσπάθησαν νά τὴν ἀλώσουν, χωρὶς νά τὸ κατορθώσουν. Πέρσαι, Γότθοι, Οὐνοί, Σλαῦοι, Ἀβάροι, Φράγκοι, Βούλγαροι, Ἑνετοὶ καὶ ἄλλοι. Μεταξὺ αὐτῶν καὶ οἱ Εὐρωπαῖοι Σταυροφόροι, οἱ ὁποῖοι ξεκίνησαν γιὰ νά ἐλευθερώσουν τοὺς ἁγίους τόπους καὶ ...κατέλαβαν τὴν Κωνσταντινούπολι!

Ἐξ ἄλλου ἢ Ρώμη, ἀμέσως μετὰ τὴν μεταφορὰ τῆς πρωτεύουσας στὸ Βυζάντιο καὶ ἐνῶ ἐξακολουθοῦσε νά ἀνήκῃ στὴν Βυζαντινὴ Αὐτοκρατορία, ἄρχισε νά ἀποξενώνεται ἀπ' αὐτήν. Ὁ Κωνσταντῖνος Παπαρρηγόπουλος, στὴν Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους γράφει: «Οἱ ἱστορικοὶ τῆς Δύσεως ὁμιλοῦν περιφρονητικῶς περὶ τῶν πλείστων αὐτοκρατόρων τοῦ μεσαιωνικοῦ πολιτισμοῦ» καὶ γι' αὐτὸ τοῦτο τὸ Βυζάντιο». Ἐν τούτοις, καθὼς βεβαιώνουν σύγχρονοι ἱστορικοὶ (Βασίλειφ, Λεμέρκ, Ὁστρογκόφσκυ, Μάνγκο, Ράνσιμαν κ.ἄ.) ὁ πολιτισμὸς τοῦ Βυζαντίου ἀποτελεῖ ἓνα λαμπρὸ ἐνδοξο παρελθόν. Φαίνεται καὶ οἱ πατριῶτες μας, πού μιλοῦσαν παλαιότερα μέ περιφρόνησι γιὰ τὸ Βυζάντιο καὶ τὸν «Βυζαντινὸ Μεσαίωνα», θὰ εἶχαν διαβάσει τοὺς παλιούς ἱστορικοὺς τῆς Δύσεως καὶ ὄχι τοὺς κορυφαίους ἱστορικοὺς τῆς ἐποχῆς μας.

Τὸ συμπέρασμα εἶναι ὅτι ἡ ἀλήθεια στὸ τέλος ἐπικρατεῖ, ὅσο κι ἂν θελήσουν κάποιοι νά τὴν διαστρέψουν, πλαστογραφώντας ἀκόμη καὶ τὴν ἱστορία.

ΠΑΝΟΡΜΙΤΗΣ

ΣΧΟΛΙΑ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΧΙΡΟΣΙΜΑ ΣΤΗΝ ΦΟΥΚΟΥΣΙΜΑ

Τόν παρελθόντα Μάρτιον δυό σημαντικά γεγονότα απασχόλησαν όχι μόνον τίς πολιτικές ήγεσίες τών μεγάλων Δυνάμεων αλλά καί τήν διεθνή κοινή γνώμη. 'Αφ' ενός τό πρόβλημα τής Λιβύης καί άφ' έτέρου τά γεγονότα στήν 'Απω 'Ανατολή μέ τούς πρωτοφανοῦς έντάσεως σεισμούς καί τίς καταστρεπτικές συνέπειες στήν χώρα τοῦ 'Ανατέλλοντος 'Ηλίου.

'Η 'Ιαπωνία καί ό λαός της εἶναι μιά χώρα όπου συντελεῖται από μακροῦ χρόνου μιά τεχνολογική ανάπτυξη εφάμλλη μέ εκείνη τών ευρωπαϊκῶν κρατῶν καί τής βορείου 'Αμερικής. Κατ' άρχήν ανέπτυξε στήν δεκαετία τοῦ 1930 μιά ισχυρή πολεμική μηχανή μέ τήν όποία εφίλοδόξησε νά κυριαρχήσει στόν Ειρηνικόν καί τόν 'Ινδικόν 'Ωκεανόν μέ σημαντικές πολεμικές έπιτυχίες στήν διάρκεια τοῦ δευτέρου παγκοσμίου πολέμου. Καί τελικά ή ισχυρή αὐτή 'Ιαπωνία υπέκυψε κάτω από τά φοβερά πλήγματα τών πυρηνικῶν βομβῶν στίς πόλεις Χιροσίμα καί Ναγκασάκι (Αὔγουστος 1945) μέ εκατοντάδες χιλιάδες ανθρώπινα θύματα, έκτεταμένες ὕλικές καταστροφές καί χρονίζουσες συνέπειες από τήν ραδιενέργεια τών βομ-

βῶν στίς γύρω περιοχές τής νησιωτικής αὐτῆς χώρας.

Έκτοτε στά χρόνια τής ειρήνης επεδόθη στήν τεχνολογική ανάπτυξη μέ τά γνωστά αποτελέσματα στήν οικονομία της ὡς μιά από τίς πλέον ευημεροῦσες χώρες παρά τό γεγονός ότι δέν διαθέτει πλούσιους φυσικούς πόρους καί ἔχει νά διαθρέψει πολλές δεκάδες εκατομμυρίων λαῶν.

Οί άνάγκες τοῦ πολυάριθμου αὐτοῦ πληθυσμοῦ καί τής βαρειᾶς βιομηχανίας απαιτοῦν τήν κατανάλωση μεγάλων ποσῶν ενέργειας. Πρός ίκανοποίηση τῶν ἀναγκῶν αὐτῶν οί 'Ιάπωνες ἐστράφησαν στήν κατασκευή σταθμῶν παραγωγῆς ηλεκτρικῆς ενέργειας βασιζόμενοι στήν πυρηνική ενέργεια παρά τήν πικράν πείραν τοῦ Αὐγούστου τοῦ έτους 1945. Τό νέο ὄνομα τής ιαπωνικῆς πόλεως, τό ὅποϊον συνδέεται περισσότερο μέ τήν πρόσφατη πυρηνική καταστροφή εἶναι ή Φουκουσίμα.

'Η Χιροσίμα προϋποθέτει τήν Φουκουσίμα, παρ' ότι φαίνονται ὡς διαφορετικά συμβάντα. Καί στά δύο αὐτά συμβάντα κοινό στοιχεῖο εἶναι οί κίνδυνοι από τήν ραδιενέργεια, τήν ακτινοβολία από τίς πυρηνικές εκκρήξεις. Στήν Χιροσίμα ή "Υβρις εἶναι τοῦ νικητοῦ, πού ἀφανίζει ἀμά-

χους για να επιτύχει την νίκη και την ύποταγή του αντιπάλου, για να κλείσει ο κύκλος του φοβερού αυτού πολέμου, που ε γνώρισε η παγκόσμια ιστορία. Στην Φουκουσίμα ή "Υβρις είναι του άφρονος, ο οποίος ενώ υπέστη τό φοβερό όλοκαύτωμα του έτους 1945 και κατόπιν επιλήσμων του όλέθρου εκείνου, δοκιμάζει την πυρηνική ενέργεια για ειρηνικούς σκοπούς, πιστεύοντας ακράδαντα ότι την έχει δαμάσει, ότι ή επιστημονική γνώση μπορεί να αντιμετωπίσει τις φυσικές δυνάμεις.

Ποιά είναι όμως τά όρια των φυσικών δυνάμεων; Η τεχνική έχει καταγράψει μέχρι σήμερα κάποια όρια εκ πείρας της ισχύος αυτών και βάσει της πείρας αυτής ο μηχανικός υπολογίζει την κατασκευή των τεχνικών έργων του, λαμβάνοντας υπ' όψιν και κάποιους συντελεστές ασφαλείας, βέβαιος όντας για την ασφάλεια αυτών. "Όταν όμως ή σφοδρότητα των φυσικών δυνάμεων υπερβεί κάθε προηγούμενη ανθρώπινη πρόβλεψη ακολουθεί ο όλεθρος, όπως συνέβη πρόσφατα στην 'Ιαπωνία.

Η νεωτερικότητα σφραγίζεται από την πίστη στίς αστέρευτες δυνάμεις της επιστήμης και την αγαθή φύση του ανθρώπου για να εξασφαλίσει την αειφόρον ανάπτυξη, πράγματα τά όποια δέν είναι καθόλου δεδομένα εκ των προτέρων. Καί αυτά είναι εκείνα, τά όποια προσδιορίζουν την "Υβριν στην σύγχρονη εποχή. 'Αλλά έρχονται τά γεγονότα να του θυμίσουν την αλήθεια αυτήν και να τον

κάνουν πλέον ταπεινό και συνετό στην χρήση των δώρων της Δημιουργίας, τά όποια του ένεπιστεύθηκε ο Δημιουργός.

Η ΑΛΗΘΕΙΑ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ

"Όταν υπάρχουν άμφισβητήσεις γύρω από ιστορικά θέματα ακούγεται ένας άόριστος λόγος, ότι γι' αυτά θα όμιλήσει ή άδέκαστος ιστορία. Τό πρόβλημα έν προκειμένου είναι σέ τί συνίσταται ή άδέκαστος ιστορία.

Τό ζήτημα αυτό είναι στην έπικαιρότητα τά τελευταία πέντε-έξι χρόνια, άφ' ενός μέ τό πολυσυζητούμενο βιβλίο διδασκαλίας της ιστορίας της ΣΤ' τάξεως του δημοτικού σχολείου, άφ' ετέρου μέ την άμφισβήτηση της καταγωγής των σημερινών 'Ελλήνων από υπεύθυνον πολιτικόν στέλεχος του 'Υπουργείου Παιδείας και τέλος από τό περιεχόμενο ενός ευρέος προγράμματος έκπομπών γνωστού τηλεοπτικού σταθμού γύρω από την ιστορία της έλληνικής επαναστάσεως του 1821. Ειδικώτερα για τό τηλεοπτικό αυτό πρόγραμμα ακούσθηκαν πολλές απόψεις, άλλες επαινετικές και άλλες επικριτικές.

Συγκεκριμένα, όπως αναφέρθηκε και σέ σχετικές συζητήσεις, τό ιστορικό υλικό γύρω από την υπόθεση 1821 είναι τεράστιαν, έν πρώτοις από τό πλήθος των απομνημονευμάτων των πρωταγωνιστών της εθνικής εξέγερσεως, από βιβλία αναφερόμενα σέ αυτήν, συγγραφείς των όποιων υπήρξαν πρόσωπα, τά όποια έζησαν εκ του πλησίον τά γεγονότα αυτής, από

ἀρχειακές πηγές, ἀπό μαρτυρίες ἐπωνύμων καί ἀνωνύμων προσώπων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης.

Ὁ ἱστορικός λοιπόν ὁ ὁποῖος ἀσχολεῖται μέ τήν μεγάλη αὐτήν ὑπόθεση δύναται νά ἐπιλέξει καί νά ἐπικαλεσθεῖ ἀπό τόν πλοῦτον αὐτόν τῶν ἱστορικῶν στοιχείων ἐκεῖνα, τά ὁποῖα προσιδιάζουν στίς κοινωνικοπολιτικές αὐτοῦ ἀντιλήψεις καί νά κατοχυρώσει δι' αὐτῶν τά δικά του συμπεράσματα, ἰσχυριζόμενος ὅτι ἐκθέτει τήν ἱστορικήν ἀλήθεια (ἐν προκειμένῳ ὅμως μέρος αὐτῆς). Ἐτσι ἡ ἱστορία δέν εἶναι μόνον ἀντικείμενον τῆς ἴδιας αὐτῆς ἐπιστήμης καί ἔρευνας, ἀλλά καί ὄργανον ἰδεολογικῶν καί πολιτικῶν ἀνταγωνισμῶν.

Συγκεκριμένα ὁ κορυφαῖος γερμανός ἱστορικός τοῦ ΙΘ' αἰῶνα Λεοπόλδος φόν Ράνκε ὑποστήριζε τήν ἀποψη, σύμφωνα μέ τήν ὁποία τά ἱστορικά φαινόμενα καί γεγονότα κάθε περιόδου εἶναι μοναδικά καί δέν πρέ-

πει νά κρίνονται μέ μέτρα καί σταθμά μεταγενεστέρων ἐποχῶν.

Στίς ἡμέρες μας ὅμως μιά τέτοια στατική ἀντίληψη γιά τήν θεώρηση τοῦ παρελθόντος ἀμφισβητεῖται, γιά νά ἐπικρατήσῃ ἐν πολλοῖς ἡ ἀποψη τῆς ἀναθεωρήσεως τῶν ἱστορικῶν γεγονότων μέ πλέον σύγχρονα κριτήρια. Ἐτσι λοιπόν τό βάρος τῆς ἱστορικῆς μελέτης μετατοπίζεται πρὸς τήν ἐρμηνεία τῶν γεγονότων, παρὰ σέ αὐτά καθ' ἑαυτά τά γεγονότα μέ συνέπεια νά διατυπώνεται ἡ παραδοξολογία, ὅτι ἡ ἱστορία ἀποτελεῖται ἀπό ἕναν σκληρόν πυρήνα ἐρμηνείας αὐτῆς, περιβαλλομένων ἀπό μίαν σειράν ἀμφισβητουμένων γεγονότων.

Μέ ἄλλα λόγια ἡ ἱστορική ἔρευνα γιά νά εἶναι ἀξιόπιστος ἀπαιτεῖ ἀπό τοὺς θεράποντες αὐτῆς ἀντικειμενικότητα, ἐντιμότητα, ἀμεροληψία καί εὐρύτητα πνεύματος.

ΒΑΣΙΛ. Κ. ΣΤΑΘΑΚΗΣ

ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

ΜΙΑ ΣΥΜΦΩΝΙΑ 25 ΣΗΜΕΙΩΝ ΓΙΑ ΤΟ INTERNET

Ἡ ἀγωγή πού ὀφείλουν νά προσφέρουν οἱ γονεῖς στά παιδιά τους, ὥστε αὐτά νά χρησιμοποιοῦν μέ ἀσφάλεια τό Internet, ξεκινᾷ ἀπό τίς πρώτες τάξεις τοῦ δημοτικοῦ σχολείου. Σ' αὐτή τήν τρυφερή ἡλικία τά παιδιά εἶναι περισσότερο προσκολλημένα στούς γονεῖς τους καί προφανῶς εἶναι πιό δεκτικά στά ὅρια, πού τούς θέτουν οἱ γονεῖς τους στίς διάφορες ἐκφάνσεις τῆς κοινωνικῆς ζωῆς.

Ὅλες οἱ προστατευτικές δικλεῖδες στή σχέση τῶν παιδιῶν μέ τό διαδίκτυο συμπυκνώνονται σέ μιά συμφωνία 25 σημείων, πού θά μπορούσε νά κάνει κάθε παιδί μέ τούς γονεῖς του, ὥστε νά χρησιμοποιεῖ μέ ἀσφάλεια τό Internet:

1. Δέν δίνω σέ κανένα τό ὀνοματεπώνυμό μου, τή διεύθυνση τοῦ σπιτιοῦ μου, τόν ἀριθμό τοῦ τηλεφώνου μου, τόν κωδικό πρόσβασής μου στό διαδίκτυο, τά ὀνόματα τῶν γονιῶν μου καί τῶν ἀδελφῶν μου, τή διεύθυνση τοῦ σχολείου μου, καί γενικά προσωπικές πληροφορίες, χωρίς τήν ἔγκριση τῶν γονιῶν μου.

2. Δέν στέλνω σέ κανένα φωτογραφίες δικές μου, μελῶν τῆς οἰκογένειάς μου ἢ φίλων καί συμμαθητῶν

μου, χωρίς τήν ἄδεια τῶν γονιῶν μου.

3. Δέν ἀναφέρω ποτέ τό ποῦ βρίσκομαι, μέ ποιούς ἢ τό τί κάνω, χωρίς νά συμφωνοῦν οἱ γονεῖς μου.

4. Δέν συζητῶ ποτέ στό διαδίκτυο τά προσωπικά καί τά οἰκογενειακά θέματα, πού μέ ἀπασχολοῦν. Προτιμῶ νά τά κουβεντιάσω μέ τούς γονεῖς μου.

5. Δέν ἐμπιστεύομαι ἀμέσως ὅτιδῆποτε δῶ ἢ διαβάσω στό διαδίκτυο.

6. Δέν ἀπαντῶ ποτέ σέ ὅποιοδῆποτε διαγωνισμό, ἐρωτηματολόγιο ἢ αἴτηση ἐγγραφῆς, χωρίς τήν ἔγκριση τῶν γονιῶν μου.

7. Δέν θά δεχθῶ ποτέ δῶρο ἀπό κάποιον στό διαδίκτυο, χωρίς νά συμφωνήσουν οἱ γονεῖς μου.

8. Δέν μπαίνω ποτέ σέ δωμάτιο συζητήσεων ἢ σέ κάποιο κοινωνικό δίκτυο καί δέν ἐπικοινωνῶ μέσω ἀμέσων μηνυμάτων μέ κανένα, χωρίς τήν ἄδεια τῶν γονιῶν μου.

9. Δέν θά ἀλληλογραφῶ μέ ἄγνωστα ἄτομα, παρὰ μόνο μέ πρόσωπα πού ἔχουν ἐγκρίνει οἱ γονεῖς μου.

10. Δέν θά ἀνοίξω ποτέ ἠλεκτρονικά μηνύματα (e-mails), συνημμένα ἀρχεῖα, συνδέσμους (links), ἢ ὅποιαδῆποτε ἄλλη πληροφορία ἀπό ἄτομα πού δέν γνωρίζω.

11. Δέν θά συναντήσω ποτέ προσωπικά κάποιο άτομο πού γνώρισα στό διαδίκτυο, έκτός ἂν οἱ γονεῖς μου συμφωνήσουν καί δεχθoῦν μά μέ συνοδεύσουν στή συνάντηση αὐτή, ἢ ὅποια θά γίνει σέ δημόσιο χώρο, πού ἐγώ καί οἱ γονεῖς μου θά ἐπιλέξουμε καί ὄχι τό ἄλλο άτομο.

12. Δέν θά ἀπαντήσω ποτέ σέ περιέργεια, ἀπειλητικά ἢ προσβλητικά μηνύματα, πού τυχόν θά δεχθῶ.

13. Δέν θά ξεχάσω ποτέ νά ἐνημερώσω τούς γονεῖς μου γιά κάθε μήνυμα, συνομιλία, φωτογραφία, βίντεο ἢ ἱστοσελίδα, πού μέ ἔκαναν νά νοιώσω ἄσχημα. Δέν φταίω ἐγώ, ἐπειδή εἶδα κάτι κακό τυχαῖα. Ἄν δῶ κάτι τέτοιο, θά βγῶ ἀμέσως ἀπό αὐτό, ἢ θά κλείσω τόν ὑπολογιστή μου, καί ἀμέσως θά τό πῶ στους γονεῖς μου.

14. Δέν θά στείλω ποτέ καί σέ κανένα προσβλητικά ἢ ἀπειλητικά μηνύματα.

15. Δέν θά ὑποδυθῶ ποτέ κάποιο ἄλλο πρόσωπο, οὔτε θά δώσω ποτέ τά στοιχεῖα του σέ κάποιο ἄτομο, γιατί αὐτόματα βάζω σέ κίνδυνο τό πρόσωπο, πού παριστάνω.

16. Δέν θά στείλω ποτέ καί σέ κανένα τόν ἀριθμό τῆς πιστωτικῆς κάρτας ἢ τοῦ τραπεζικοῦ λογαριασμοῦ τῶν γονιῶν μου. Γενικά, δέν θά δώσω ποτέ σέ κανένα πληροφορίες γιά τήν οἰκονομική κατάσταση τῆς οἰκογένειάς μου.

17. Δέν θά ἀγοράσω ὅτιδήποτε μέσω διαδικτύου καί γενικά δέν θά μῶ ποτέ σέ ἱστοσελίδες, πού κοστίζουν χρήματα, χωρίς τήν ἐγκριση τῶν γονιῶν μου.

18. Δέν μέ ἐνοχλεῖ πού ὁ ἠλεκτρονικός ὑπολογιστής βρίσκεται σέ κοινόχρηστο δωμάτιο καί ὄχι στό ὑπνοδωμάτιό μου. Ἀλλωστε, ὅλες οἱ ἠλεκτρικές συσκευές τοῦ σπιτιοῦ (τηλεόραση, ραδιόφωνο, ψυγεῖο, κουζίνα, κ.λπ.) δέν βρίσκονται στό δωμάτιό μου, ἀλλά σέ κοινόχρηστα δωμάτια, γιατί χρησιμοποιοῦνται ἀπό ὅλα τά μέλη τῆς οἰκογένειάς μου.

19. Δέν μέ πειράζει πού οἱ γονεῖς μου διάλεξαν τίς ἱστοσελίδες πού ἐπισκέπτομαι στό διαδίκτυο. Ἐκεῖνοι μέ ἀγαποῦν πιό πολύ ἀπό ὅποιονδήποτε καί μοῦ ἔμαθαν ὅτι ὅπως δέν πρέπει νά μπαίνω σέ κάποιο ἄγνωστο σίτι στό δρόμο, ἔτσι δέν μπαίνω σέ ἄγνωστους χώρους τοῦ διαδικτύου.

20. Δέν μέ στενοχωρεῖ νά μέ βλέπουν οἱ γονεῖς μου, ὅταν εἶμαι στό διαδίκτυο, ὅπως δέν μέ ἐνοχλεῖ, ὅταν μέ βλέπουν νά διαβάζω, νά παίζω ἢ νά διασκεδάζω.

21. Δέν μέ πειράζει νά ἐγκαταστήσουν οἱ γονεῖς μου κάποιο φίλτρο προστασίας στόν ὑπολογιστή μου, γιατί αὐτοί μέ ἀγαποῦν καί ἐνδιαφέρονται γιά τήν ἀσφάλειά μου. Ἐτσι αἰσθάνομαι ἀσφαλῆς, ὅπως ὅταν μοῦ βάζουν τή ζώνη ἀσφαλείας στό αὐτοκίνητο.

22. Δέν μπαίνω ποτέ σέ ἱστοσελίδες μέ τήν ἐνδειξη «ἐπιτρέπεται μόνο σέ ἄτομα ἄνω τῶν 18 ἐτῶν». Αὐτή ἡ προειδοποίηση μέ προστατεύει καί εἶναι πιθανό νά πάθω κάτι κακό, ἂν τήν προσπεράσω, λέγοντας ψέμματα.

23. Δέν ἀφήνω ποτέ σέ λειτουργία τήν κάμερα τοῦ ὑπολογιστή μου, ὅταν δέν τή χρησιμοποιῶ. Ἐπίσης, δέν ἄλ-

λάζω ποτέ ροῦχα, ἢ δέν μένω ποτέ γυμνός μπροστά στόν ὑπολογιστή μου καί τήν κάμερά του, ὅπως δέν θά ἔμεινα ποτέ γυμνός μπροστά στό ἀνοικτό παράθυρο τοῦ δωματίου μου.

24. Δέν θά παραμένω στό διαδίκτυο περισσότερο χρόνο ἀπό αὐτόν, πού συμφωνήσαμε μέ τούς γονεῖς μου.

25. Δέν θά χρησιμοποιήσω ποτέ τό διαδίκτυο σέ κάποιο ἄλλο σπίτι, χωρίς τήν ἔγκριση τῶν γονιῶν μου καί τῶν ἀνθρώπων, πού μέ φιλοξενοῦν.

ΜΑΚΗΣ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

ΠΑΡΑΘΕΩΡΗΣΙΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΤΕΧΝΗΣ

Πρίν μερικά χρόνια ἐδημιουργήθη ἡ ταινία «Τό νησί» ἀπό τόν Ρῶσο σκηνοθέτη Pavel Lunglin. Ἡ ταινία διηγωνίσθη στό Φεστιβάλ Βενετίας τό 2006 καί ἐπῆρε ἐπαινετικές κριτικές ἀπό τόν διεθνή Τύπο. Στήν χώρα μας, ὅμως, δέν προεβλήθη στους κινηματογράφους ἐπειδή οἱ ἐλληνικές ἐταιρεῖες διανομῆς ἔκριναν ὅτι δέν θά εἶχε ἐμπορική ἀνταπόκρισι. Ἐφέτος προεβλήθη ἀπό τήν κρατική τηλεόρασι (μεταμεσονυχτίως σέ καθημερινή ἡμέρα!) καί ἀποτελεῖ παραδοξότητα, ἀφοῦ δέν εἶχε προβληθῇ προηγουμένως στους κινηματογράφους.

Τό μεγαλύτερο, ὅμως, παράδοξο εἶναι ὅτι αὐτή ἡ ταινία διεδόθη καί προεβλήθη τά προηγούμενα χρόνια σέ μεγάλη κλίμακα ἀνάμεσα στά ἐκκλησιαστικά περιβάλλοντα. Ἐνοριακές συντροφίες, χριστιανικές ὁργανώσεις, ἀπλοί πιστοί διέδιδαν ἀπό χέρι σέ χέρι τό dvd τῆς ταινίας καί ὁργανώ-

νοντο ἰδιωτικές προβολές. Ἡ ταινία συνεκίνησε τούς θεατές μέ τό θέμα της καί τούς πολύ καλοῦς ἠθοποιούς της.

Γιά νά καταλάβωμε καλύτερα τόν λόγον τοῦ ἀποκλεισμοῦ καί τῆς περιθωριοποιήσεως αὐτοῦ τοῦ ἀξιολόγου κινηματογραφικοῦ δημιουργήματος θά κάνωμε μία σύντομο ἀναφορά στό περιεχόμενό του. Στόν Β' παγκόσμιον πόλεμον ἓνας Ρῶσος ναυτικός σέ ἐμπορικό πλοῖο (ὁ Ἀνατόλιος) ὑπό τήν πίεσι τῶν Γερμανῶν, οἱ ὅποιοι τόν εἶχαν αἰχμαλωτίσει, ἀναγκάζεται νά πυροβολήσῃ τόν καπετάνιο του (τόν Τύχωνα) καί αὐτό τόν ὁδηγεῖ στήν συντριβή καί στήν μετάνοια, θεωρῶν ὅτι τόν εἶχε φρονέσει. Ἐγκαταλείπει τά ἐγκόσμια καί καταφεύγει σέ ἓνα μοναστήρι, τό ὁποῖο εὐρίσκεται ἀπομονωμένο σέ κάποιο μικρό νησί (ἐξ οὗ καί ὁ τίτλος τῆς ταινίας). Ἐκεῖ ὁ μοναχός αὐτός μέ τήν προσευχή καί τήν ἄσκησι ἐξαγιαζεται καί χαριτώνεται ἀπό τόν Θεό μέ χαρίσματα διορατικά καί ἱαματικά. Γιά νά προστατευθῇ ἀπό τήν ζηλοφθονία ἢ τόν ἔπαινο τῶν ἀνθρώπων ὁδηγεῖται σέ μία φαινομενική καί ἐξωτερική σαλότητα, μέ τήν ὁποία ἀπέκρυπτε ἐπιμελῶς τήν παρρησία του πρὸς τόν Θεό. Ἡ ταινία ἐξιστορεῖ περιστατικά μέ τούς ἄλλους συμμαχοῦς του, μέ τόν ἡγούμενον τῆς μονῆς καί μέ τό πλῆθος τῶν προσερχομένων λαϊκῶν πιστῶν, οἱ ὅποιοι κατέφευγαν στήν φωτισμένη αὐτή μορφή γιά συμβουλές, παρηγοριά καί ἴασι ψυχῶν καί σωμάτων. Ἡ ταινία ὁλοκληρώνεται μέ τήν ἀφίξι ενός ναυάρχου τοῦ ρωσικοῦ πολεμικοῦ ναυτικοῦ, ὁ ὁποῖος φέρει τήν

δαιμονισμένη κόρη του στόν όνομα-
στό μοναχό για νά τήν θεραπεύση.
Στό πρόσωπο του ναυάρχου αυτού
αναγνωρίζει ό ήρωας τής ταινίας τόν
παλαιό του καπετάνιο Τύχωνα, τόν
όποιο τελικώς αποδεικνύεται ότι δέν
είχε φονεύσει. Έτσι μέ αναπαυμένη
τήν συνείδησί του περιμένει τό έγγύς
εύρισκόμενο τέλος τής έπιγείας ζωής
του για νά απολαύση τό πρόσωπο
του Θεανθρώπου Έησου Χριστού, Τόν
όποιο τόσο πολύ ήγάπησε και διακό-
νησε έν ζωή. Ζών εισέρχεται στό φέ-
ρετρο και ζητᾶ από τούς συμμονα-
χούς του να του ψάλλουν τήν νεκρώ-
σιμο ακολουθία και έτσι μεταβαίνει
έκ του θανάτου εις τήν ζωήν.

Αυτή ή ταινία, μέ τήν τόσο βαθεία
γνώσι και προβολή του Ένατολικού
Όρθοδόξου Μοναχισμού ήνόχλησε
τούς ανθρώπους του «πνεύματος και
τής τέχνης», τής χώρας μας, τής Όρ-
θοδόξου Ελλάδος, (τής μητρός των
σλαβικών Έκκλησιών!) και έτέθη στό
περιθώριο και υπό τόν μόδιον. Έλ-
λά, Κύριος οίδε τίνι τρόπω, διεδόθη
στό πλήρωμα τής Έκκλησίας σέ μεγά-
λο βαθμό και ανέπασε μέ τά μηνύ-
ματά της τίς κουρασμένες από τήν
καθημερινότητα και τήν τύρβη ψυχές
μας. Και έτόλμησε και ή κρατική τη-
λεόρασις (έστω και μεταμεσονυκτίως)
νά τήν προβάλη. Έξίζει τόν κόπο να

γίνη μία σφυγμομέτρησις του κοινοῦ
για να διαπιστωθῇ πόσοι έν τέλει
είδαν αυτήν τήν ταινία.

Ό ίδιος σκηνοθέτης έδημιούργησε
και νέα ταινία τό 2009 μέ τόν ίδιο
πρωταγωνιστή (Pyotr Mamonov), μέ τόν
τίτλο «Ό Τσάρος». Σέ αυτήν περι-
γράφεται ή μορφή του Ρώσσου Τσά-
ρου Έβάν του Δ΄ του έπονομασθέντος
Τρομερού και ή σύγκρουσίς του μέ
τόν Μητροπολίτη Μόσχας άγιο Φίλιπ-
πο, τόν όποιο τελικώς όδηγεϊ στό
μαρτύριο. Και οι δύο ταινίες είναι
προσβάσιμες στό διαδίκτυο (youtube)
και μέ ελληνικούς ύποτίτλους.

Είναι έλπιδοφόρο ότι σήμερα ή
Ρωσία, μετά τόσα χρόνια διωγμών
και μαρτυριών, προβάλλει τόν πλοῦτο
τής Όρθοδοξίας στόν σύγχρονο κό-
σμο. Ακόμη πιό παράδοξο (για τά
καθ' ήμάς) είναι ή παραγωγή από τό
Ρωσικό Έπουργείο Πολιτισμού μι-
κρών βίντεο μέ κινούμενα σχέδια μέ
ιστορίες από τήν Παλαιά και Καινή
Διαθήκη. Και αυτά παρατίθενται μέ
ελληνικούς ύποτίτλους στό διαδίκτυο
(youtube, Έερά Μητρόπολις Θεσσαλο-
νίκης και Αγία Ζώνη). Μακάρι αυτές
οι έπαινετές προσπάθειες να άφυπνί-
σουν τήν δημιουργικότητα και των
Έλλήνων σκηνοθετών!

Ι. Κ. ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ

Η ΙΤΑΛΙΔΑ ΕΥΡΩΒΟΥΛΕΥΤΗΣ ΛΙΤΣΙΣ ΡΟΝΤΖΟΥΛΙ

‘Αγαπητές «Ακτίνες»,

Μιά από τις ωραιότερες φωτογραφίες, πού «τραβήχτηκαν» ποτέ στο Εύρωκοινοβούλιο κι έκανε τόν γύρο του κόσμου, ήταν αυτή της ‘Ιταλίδας ευρωβουλευτού Λίτσιας Ροντζούλι. Καθισμένη στά έδρανα μέ τά χαρρακτηριστικά άκουστικά, πού της επιτρέπουν ν’ άκούει τίς μεταφράσεις των ξενόγλωσσων όμιλητών σκύβει καί δίνει ένα φιλί στό μωρό, πού κρατά στην άγκαλιά της. Μιά σκηνή συνηθισμένη, καθημερινή, πού συμβαίνει μέ τίς περισσότερες μανάδες του κόσμου, μά πάντα άξεπέραστη, μεγαλειώδης.

Στήν κούνια του, στό σπίτι, στό δρόμο, στην δουλειά... καί στό εύρωκοινοβούλιο! γιατί όχι; Έκει εργάζεται ή μάνα Λίτσια καί γι’ αυτό πήρε μαζί της τό μωρό: Γιά νά κάνει έκστρατεία γιά τήν βελτίωση των εργασιακών συνθηκών των μητέρων πού εργάζονται.

‘Η 35χρονη Λίτσια εργαζόταν ως νοσηλεύτρια, καί άργότερα έγινε Διευθύντρια σέ νοσοκομείο, πριν άσχοληθεί μέ τήν πολιτική. «Βρίσκομαι συμβολικά έδώ μέ τήν κόρη μου γιά νά υπογραμμίσω, ότι δέν είναι εύκολο γιά τίς γυναίκες νά συνδυάσουν τήν έγκυμοσύνη καί τήν μητρότητα μέ τήν εργασία τους, τήν επαγγελματική μέ τήν οικογενειακή ζωή, δήλωσε, καί διευκρίνισε, ότι δέν έχει ένθουσια-

σθει από τά διάφορα εύρωπαϊκά σχέδια, πού συζητούνται εκεί γιά νά βελτιωθούν οι όροι εργασίας γιά τίς εργαζόμενες μητέρες.

Μέ τήν κίνησή της αυτή ή Λίτσια, μέ αυτή τήν τρυφερή άγκαλιά, δέν έστειλε απλά ένα μήνυμα γιά τήν μητρότητα σέ τουτον τόν κόσμο τόν μικρόν, τόν μέγα, αλλά εξανθρώπισε μέ μιās τήν αίθουσα των ξύλινων λόγων μιās Εύρώπης πού ξεθωριάζει επίκινδυνα. Μιās Εύρώπης, πού δέν είναι σέ θέση νά εκτιμήσει τά μικρά καθημερινά θαύματα, όπως τήν άγκαλιά μιās εργαζομένης μητέρας στό μωρό της, κι ίσως γι’ αυτό άποδεικνύεται άνίκανη νά έμπνεύσει μεγάλους στόχους, όπως μιιά Εύρώπη της ευημερίας, της κοινωνικής δικαιοσύνης, ένός ύγιους πολυεθνικού οργανισμού, ικανού νά άμβλύνει άνισότητες. Μιās Εύρώπης γόνιμης σέ ιδέες, ικανής ν’ αγαπήσει καί ν’ αγαπηθεί. Μιās Εύρώπης, πού σάν άλλη μωρομάνα θά είναι άφοσιωμένη στό παιδιά της, στίς νέες γενιές, πού σήμερα, σέ τούτη τήν γερασμένη, άποστεωμένη Εύρώπη βρίσκουν παντού κλειστές πόρτες. Σέ μιιά τέτοια Εύρώπη θά άρκοῦσε μιιά μονάχα κίνηση γιά νά κινητοποιηθούν οι ύγιεις δυνάμεις, πού σήμερα άδυνατούν νά ξεπεράσουν τά τείχη, πού όρθιώνουν οι γραφειοκράτες των Βρυξελλών. Μιά κίνηση απλή σάν αυτή της μάνας Λίτσια, άνταξίας των προσδοκιών των ιδρυτών της.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΑΘΩΣ

«ΑΚΤΙΝΕΣ». Μηνιαίον περιοδικόν. Κυκλοφορεί τήν 1ην έκάστου μηνός. ‘Ιδιοκτήτης: «Χριστιανική Ένωσις Ακτίνες», οδός Καρύστη 14, 105 61 ‘Αθήναι, Τηλ. 210.32.35.023. Έκδότης καί Διευθυντής Συντάξεως: Γεώργιος Δ. ‘Ιατρίδης, Παρθενώνος 26, 117 42 ‘Αθήναι. ‘Υπεύθυνη Τυπογραφείου: Μαρία Κ. Τσινταράκη, Γαμβέττα 12, 106 77 ‘Αθήναι, Τηλ. 210.38.05.816. Τιμή τεύχους ΕΥΡΩ 1,50. ‘Ετησία συνδρομή, ‘Εσωτερικού ΕΥΡΩ 15, ‘Εξωτερικού ΕΥΡΩ 30. ‘Η ‘Επιτροπή επίφυλάσσει εις έαυτήν τό δικαίωμα νά μή δημοσιεύη ή νά συντέμνη κατά τήν κρίσιν της οιονδήποτε χειρόγραφον. Χειρόγραφα δημοσιευόμενα ή μή, δέν επιστρέφονται. ‘Αναγγελία έντύπων έν γένει καί διδλοκρισίαι δέν δημοσιεύονται. www.xee.gr. ΚΩΔΙΚΟΣ 1692.

Τόπος έκδόσεως ‘Αθήναι, Μάιος 2011

«ΑΚΤΙΝΕΣ»
Επιστήμη - Φιλοσοφία - Κοινωνικά Ζητήματα -
Γράμματα - Τέχνη

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ «ΑΚΤΙΝΩΝ»

ΤΟΜΟΙ: 1938-1997

Έπιμέλεια
ΒΑΣ. Χ. ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΠΟΥΛΟΥ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΑΚΤΙΝΩΝ»
ΑΘΗΝΑ 1998

«ΑΚΤΙΝΕΣ»
ΚΑΡΥΤΣΗ 14, Τ. Τ. 105 61
ΑΘΗΝΑΙ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «Η ΔΑΜΑΣΚΟΣ»

ΕΠΑΝΕΞΕΔΟΘΗ

Γ. ΒΕΡΙΤΗ

ΑΠΑΝΤΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ

Ἑκδόση Ὀγδόη

Ἑκδόσεις «Ἡ Δαμασκός»

Καρύτση 14 - 105 61 ΑΘΗΝΑ - Τηλ. 210.32.21.283